

Voiko naissijoittajien määrää lisätä sijoitustietoa antamalla?

Sara Sipari

25.4.2019



Tekijä(t) Sara Sipari	
Koulutusohjelma Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Voiko naissijoittajien määrää lisätä sijoitustietoa antamalla?	Sivu- ja liitesivumäärä 45 + 6
<p>Suomessa naisten osuus sijoittajista on noin 30 %. Sijoittavien naisten määrän tulisi kasvaa taloudellisen tasa-arvon lisäämiseksi. Naiset ovat keskimäärin taloudellisesti miehiä heikommassa asemassa ja kuilua kasvattaa vielä lisää se, etteivät naiset vaurastu pidemmällä aikavälillä sijoitusten kautta samassa määrin kuin miehet.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, alkaisivatko naiset sijoittaa rahojaan enemmän, jos heille annettaisiin asiasta tietoa. Kohderyhmä on rajattu työssäkäyviin naisiin, joilla säännöllisistä tuloista johtuen pitäisi keskimäärin olla mahdollisuus sijoittaa. Tutkin myös sitä, muuttuvatko vastaajien asenteet ja mielipiteet sijoittamisesta positiivisemmiksi, kun heillä on asiasta enemmän tietoa. Työn tavoitteena on lisätä tietoisuutta siitä, miksi naiset sijoittavat vähemmän kuin miehet, ja voitaisiinko tietoa antamalla kaventaa tätä sukupuolten välistä eroa.</p> <p>Työ koostuu teoriaosuudesta ja tutkimusosuudesta. Teoriaosuudessa kerrotaan mitä sijoittaminen on ja miten Suomessa sijoitetaan, jonka jälkeen käsitellään suomalaisia nais-sijoittajia. Teoriaosuudessa käydään läpi myös mitä on talouslukutaito, miten talouslukutaito vaikuttaa tehtyihin rahaa koskeviin päätöksiin sekä millä tasolla suomalaisten talouslukutaito on.</p> <p>Tutkimusosuus on toteutettu järjestämällä sijoitusilta sijoittamisen perusteista kohderyhmälle. Osallistujat vastasivat sijoitusillan aluksi ja lopuksi kyselylomakkeeseen. Kyselylomakkeella kysyttiin vastaajien syitä sille, miksi he eivät ole aloittaneet sijoittamista. Lomakkeilla mitattiin myös vastaajien asenteita ja mielipiteitä sijoittamiseen liittyen.</p> <p>Tutkimus on tehty keväällä 2019 Helsingissä ja se toteutettiin käyttäen sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.</p> <p>Opinnäytetyössä on käytetty päätielähteinä maailmanlaajuisista tutkimuksista talouslukutaidosta sekä vastaavaa, vain suomalaisista tehtyä tutkimusta. Lisäksi on käytetty kotimaista kirjallisuutta, verkkosivustoja sekä englanninkielisiä artikkeleita ja tilastokeskuksen tuottamaa tietoa.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista selvisi, että tiedolla voidaan muuttaa naisten asenteita ja mielipiteitä sijoittamisesta positiivisempaan suuntaan, sekä lisätä naisten halukkuutta aloittaa sijoittaminen. Tästä voidaan päätellä, että naissijoittajien osuutta saisi kasvatettua tarjoamalla heille tietoa sijoittamisesta.</p>	
Asiasanat Sijoittaminen, naiset, taloustieto, taloudellinen asema, tasa-arvo	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tavoite ja tarkoitus	2
1.2	Tutkimusmenetelmät	3
2	Mitä sijoittaminen on?	5
2.1	Mitä aloittelevan sijoittajan kannattaa ottaa huomioon	5
2.2	Yleisimmät sijoituskohteet	7
3	Sijoittaminen Suomessa	10
3.1	Naiset sijoittajina	10
3.2	Miksi naisten tulisi sijoittaa nykyistä enemmän?	12
3.3	Talouselukutaito ja sen vaikutus sijoittamisen aloittamiseen	14
3.4	Suomalaisten talouselukutaito	16
4	Tutkimusmenetelmät	18
4.1	Aineiston keruu	21
4.2	Aineiston käsittely	21
5	Sijoitusilta ja kyselytutkimus	24
5.1	Sijoitusilta naisille	24
5.2	Kyselytutkimus ja sen tulokset	27
5.3	Talouselukutaitoon liittyvät kysymykset	32
6	Pohdinta	38
7	Johtopäätökset	40
7.1	Ongelma-alueet ja riskit	41
7.2	Tutkimuksen luotettavuuden pohdinta	42
7.3	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	43
	Lähteet	46
	Liitteet	49

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, voiko tietoa antamalla saada sellaisia naisia aloittamaan sijoittamisen, joilla ei vielä ole sijoitussalkkua.

Opinnäytetyötäni varten järjestän sijoitusillan ja tutkin sitä, muuttuvatko vastaajien mielipiteet ja asenteet sijoittamisesta siellä annetun tiedon ansiosta. Sijoitusilta alkaa kyselylomakkeella, jolla kartoitetaan vastaajan taloustietämystä sekä omia ajatuksia sijoittamisesta. Sen jälkeen pidän noin tunnin kestävästä sijoitusillan. Lopuksi osallistujat täyttävät vielä loppukyselyn, jotta voin verrata sitä muuttuvatko annetut vastaukset.

Aihe on tärkeä, sillä naisten osuus sijoittajista on huomattavasti miesten osuutta pienempi. Naisen asema on useammin taloudellisesti heikompi kuin miehen ja taloudellinen turva olisi tarpeen. Vielä koulussa tytöt pärjäävät paremmin kuin pojat ja yli puolet tytöistä jatkaa lukioon, kun pojista saman tekee vain alle puolet. Yli 60 % akateemisen tutkinnon suorittaneista on naisia, puolet tohtoriksi väitelleistä myös. Suomalaiset naiset ovat kouluttautuneita ja työssäkäyviä, eikä mitään syytä pitäisi olla siihen etteivät naisetkin hoitaisi varallisuuttaan. Suomessa naisten osuus sijoittajista on kuitenkin vain noin 30 %. Miehistä osakesijoittajiksi sijoittaa 21 % kun naisista osakesijoituksia tekee vain joka kymmenes. Sijoittavien naisten määrän tulisi kasvaa reilusti tasa-arvon saavuttamiseksi.

Aihe on tällä hetkellä ajankohtainen. Naissijoittajista puhutaan mediassa paljon ja talousneuvoja antavia blogeja ja siihen liittyviä Facebook-ryhmiä on perustettu useita. Haaga-Heliassa on Janita Kaartinen tehnyt opinnäytetyön keväällä 2019 aiheesta ”Kartoitus PK-seudulla asuvien nuorten naisten sijoituskäyttäytymisestä”.

Mimmit sijoittaa -blogin perustaja Pia-Maria Nickström on yksi vahvasti kevään aikana esillä ollut bloggaaja, joka järjestää sijoitusneuvontatapahtumia naisille. Helsingin Sanomissa (29.3.2019) Nickström kertoo, miten hän itse alkoi rahastosijoittamaan pankin asiakaspalvelijan sitä ehdottaessa. Vaikka hän oli kauppatieteiden opiskelija, ei hän ymmärtänyt mitä sijoittaminen tarkoitti ja vasta myöhemmin tajusi ettei tiennyt edes kyseisen rahaston kuluja. Sen jälkeen Nickström alkoi perehtymään sijoittamiseen laajemmin ja kirjoittamaan blogia. Hän haluaa jakaa naisille tietoa siitä, miten sijoittamisessa pääsee alkuun ja keskittyy erityisesti aloittelijoihin, sillä hän kokee että aloittelijat usein sivuutetaan.

Mimmit sijoittaa -tapahtumien lisäksi naisille suunnattua sijoitusoppia tarjoaa myös Terhi Majasalmi Vauras Nainen -yhteisössään. Yhteisö on erittäin aktiivinen ja sen löytää Facebookista, Majasalmi järjestää myös sijoitusiltoja naisille ympäri Suomea. Bloggaaja ja toimittaja Julia Thurén kertoo blogissaan sijoittamisesta ja rahasta ja hänen kirjansa ”Kaikki

rahasta” on julkaistu vuoden 2018 lopussa. Helsingin Sanomien blogissa ”Onnellinen omistaja” Merja Mähkä kertoo sijoittamisesta. Pörssisäätiön toimitusjohtaja Sari Lounasmeri on sitä mieltä, että talous on aiemminkin kiinnostanut naisia mutta erityisesti keskustelu väestön ikääntymisestä ja huoli hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta on saanut monet miettimään omaan tulevaisuuteensa varautumista. (Helsingin Sanomat 29.3.2019.)

Koen, että naiset jotka eivät sijoita, ajattelevat usein sijoittamisen olevan hankalaa ja tarkoitettu enemmänkin miehille tai sellaisille ihmisille, joille varallisuutta on jo kertynyt. Itseenäen sijoittamisen nimenomaan välineenä varallisuuden kerryttämiseen ja se kannattaisikin aloittaa mahdollisimman aikaisin, jotta pääsee hyötymään korkoa korolle -ilmiöstä. Vaikka monesti ajatellaan, että sijoitetaan tai säästetään esimerkiksi eläkepäivien varalle niin taloudelliselle turvalle voi olla tarvetta jo aikaisemminkin elämässä. Sijoitukset voivat tuoda valinnanvapautta ja turvaa yhtäkkisissä elämäntilanteiden muutoksissa. Jotkut sijoittavat rahojaan pahan päivän sijaan hyvän päivän varalle, esimerkiksi lomamatkaa tai kesämökin remonttia varten.

1.1 Tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, lisääntyykö halukkuus sijoittamiseen, kun naiset saavat oikeaa tietoa asiasta. Aihe on lähtöisin itsestäni, sillä olin yksi niistä naisista, jotka ajattelivat, ettei sijoittaminen koske minua tai että se on pääosin vanhempien miesten juttu. Yksi kirja riitti muuttamaan tämän. Luin äitiyslomallani ollessani muutamia vuosia sitten Ninni Myllyojan ja Emilia Kullaksen kirjan ”Mitä jokaisen kotiäidin (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta” ja ymmärsin, että monesti sijoittamisen aloittamisen esteenä voi olla väärät mielikuvat. Se tuntui väärältä syyllä olla sijoittamatta, sillä sijoittamalla rahojaan voi pitkällä aikataulilla parantaa omaa elämänlaatuaan ja lisätä vapautta valintoihinsa tulevaisuudessa. Työn tavoitteena onkin myös lisätä tietoisuutta siitä, miksi naiset sijoittavat vähemmän kuin miehet ja voitaisiinko tietoa antamalla kaventaa sukupuolten välistä eroa.

Opinnäytetyön pääkysymyksenä on, että alkaisiko useampi nainen sijoittamaan, jos he saisivat asiasta perustietoa. Tutkimuksen alakysymyksiä ovat:

- Muuttaako tieto naisten asenteita ja mielipiteitä sijoittamisesta positiivisempaan suuntaan?
- Luottaako vastaaja siihen, että osaisi sijoittaa?
- Onko nainen, joka ei sijoita, talouslukutaitoinen?

Tutkimuksen kohderyhmä ovat työssäkäyvät naiset, joilla ei ole ennestään sijoitussalkkua. Rajasin kohderyhmän työssäkäyviin naisiin, sillä säännöllisesti palkkaa saavilla työssäkä-

vijöillä koen pystyvänäi tutkimaan juuri tiedon vaikutusta parhaiten. Ajattelen, että kuukausittain palkkaa saavilla tulisi olla pääsääntöisesti mahdollisuus sijoittaa edes hiukan säännöllisesti, joten sitä kohderyhmää tutkimalla saisin selville johtuuko sijoittamattomuus tosiaan vain tiedon puutteesta.



Kuva 1. Opinnäytetyön osiot

Opinnäytetyö on jaettu teoria- ja tutkimusosioon (kuva 1). Teoriaosuus käsitellään luvussa kaksi ja kolme ja niissä kerrotaan mitä sijoittaminen on. Lisäksi kerrotaan talouslukutaidosta sekä erityisesti naisten sijoittamiseen liittyvää teoriaa. Luvussa neljä käydään läpi tutkimusmenetelmiä ja luvussa viisi käsitellään pidettyä sijoitusiltaa, sen sisältöä sekä tehtyä kyselytutkimusta. Luku kuusi on tulosten pohdintaa ja viimeinen luku seitsemän sisältää työssä kohdatut ongelma-alueet sekä luotettavuuden arvioinnin. Lisäksi siinä käydään läpi opinnäytetyön aikaista oppimisprosessia.

1.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on empiirinen tutkimus, pyrin selvittämään vaikuttaako naissijoittajien miessijoittajia vähäisempään määrään tiedon puute. Mittaan vastaajien mielipiteitä sekä asenteita ennen sijoitusiltaa ja sen jälkeen, jolloin se on myös pitkittäistutkimus, sillä tilannetta mitataan eri ajankohtina.

Tutkimuksessani yhdistelen sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Työn kvantitatiivisessa osuudessa käsitellään sijoittajien määrää ylipäätään eri lähteiden mukaan. Kvantitatiivista tutkimusta on myös vastaajien talouslukutaitoa mittaava osuus. Työn kvalitatiivinen osuus käsittelee asenteita ja mielipiteitä sekä hakee selitystä siihen miksei sijoittamista ole aloitettu aiemmin.

Tuloksia käsitellessä kirjaan vastauksia ja tuotan taulukoita sekä Microsoft Excel –ohjelmalla että muutaman kysymyksen osalta IBM SPSS Statistics 24:llä.

2 Mitä sijoittaminen on?

Sijoittaminen on tuottohakuista säästämistä (Pörssisäätiö, 7). Säästäminen on suosituin tapa rahoittaa niitä asioita, joista ihmiset unelmoivat (Pesonen 2013, 5). Säästämisen ongelmana on se, että rahan arvo laskee inflaation takia, jos sitä pidetään pankkitilillä pitkään. Harva pankki maksaa pankkitilille korkeampaa korkoa mitä inflaatio on. (Pörssisäätiö, 7.) Inflaatio on sitä, kun tavaroiden, palvelujen tai esimerkiksi raaka-aineiden hinnat nousevat ja sen seurauksena rahan ostovoima heikkenee. Inflaatio aiheuttaa sen, että jos pistää patjan alle satasen ja ottaa sen vuoden päästä sieltä niin sillä samalla rahalla saa vähemmän tavaraa kuin nyt. (Kullas & Myllyoja 2011, 227.) Inflaation takia on tärkeää säästää tavoitehakuisesti. Jos inflaatio on neljä prosenttia, tarkoittaa se, että tuoton pitäisi olla samat neljä prosenttia, jotta säästetty raha säilyttää ostovoimansa. (Kullas & Myllyoja 2011, 115.) Kuluttajahintojen inflaatio on maaliskuussa 2019 Suomessa 1,1 %, kun helmikuussa 2019 se oli 1,3 % (Findikaattori 2019). Pankkien maksamat talletuskorot käyttelytileille vaihtelevat 0,0 – 0,2 % välillä (Kauppalehti 2019). Korko kertoo prosentteina, kuinka paljon rahan hinta tai tuotto on (Pesonen 2013, 213).

Sijoittajaksi sanotaan yksityishenkilöä, joka on sijoittanut rahansa ja omistaa osuuksia yrityksistä tai arvopapereita (Pörssisäätiö, 5). Sijoittajia ovat myös yritykset, pankit, säätiöt, vakuutuslaitokset ja muut yhteisöt, jotka ovat tehneet samoin (Pesonen 2013, 231). Tyyppillisin suomalainen piensijoittaja on yli 50-vuotias korkeakoulutettu mies, jolla on suuret tulot. Siitä huolimatta, että usein sijoitusvinkit tuntuvat olevan suunnattuja niille, joilla on ylimääräistä rahaa tuhansia euroja, myös pienituloinen perheenäiti voi ryhtyä sijoittajaksi.

Osakemarkkinoille ei kannata mennä kymmenillä euroilla, vaikka osakkeita voikin ostaa yksi kerrallaan, sillä ostamisesta aiheutuvat kulut ovat suhteessa sitä suuremmat mitä vähemmän ostaa. Siksi osakkeita ostaessa kannattaa säästää ensin. Rahastoihin sen sijaan voi säästää kympeillä kuukausittain. Valitsipa sijoituskohteeseen kumman tahansa, kannattaa säästää kuukausittain esimerkiksi erilliselle tilille tai suoraan sijoituskohteeseen. Kun raha menee suoraveloituksena, ei sitä voi käyttää kulutukseen. (Kullas & Myllyoja 2011, 111–112.)

2.1 Mitä aloittelevan sijoittajan kannattaa ottaa huomioon

Sijoittaessa ei ole tärkeintä miettiä kuinka paljon voi voittaa, vaan sitä miten paljon on valmis ottamaan riskiä rahojen menettämisestä. Se, minkä verran riskiä pystyy sietämään määrittää sen, mitä kannattaa valita sijoituskohteeksi. (Kullas & Myllyoja 2011, 91–92.) Riski on epävarmuutta tulevasta tuotosta. (Pesonen 2013, 229). Mitä enemmän sijoituskohteessa on riskiä, sitä enemmän voi odottaa tuottoa (Kullas & Myllyoja 2011, 231).

Tuotto muodostuu sijoittajalle sijoituskohteesta riippuen joko korosta, osingosta tai niiden yhdistelmästä, sekä sijoituskohteen arvonnoususta (Pesonen 2013, 235). Jokainen varmasti haluaisi huomata puolen vuoden päästä, että tilille laitettu summa on viisinkertaistunut. Sijoitusmaailmassa tällaista ei kuitenkaan lähes milloinkaan tapahdu. Pörssikurssit nousevat ja laskevat ja ajoituksessa on vaikea onnistua, erityisesti jos ei sijoita pitkällä tähtäimellä. (Kullas & Myllyoja 2011, 100.)

Sijoittaminen vaatii kärsivällisyyttä. Sijoittajan yksi perusvirhe on myydä sijoituksensa pois lyhyen sijoitusajan jälkeen tappiolla. Osakesijoittamiseen kuuluva riski pienenee huomattavasti, mitä kauemmin aikaa kuluu. Kaksi vuotta on lyhyt sijoitusaika, seitsemän vuotta on kohtuullinen ja vasta yli kymmenen vuoden sijoitusaika on hyvä. Virheistä ja tappioista ei tule lannistua, kaikki tekevät virheitä. Sijoittamista voi opetella ja virheistä oppia, vaikka rahan menettäminen tuntuukin pahalta. Jos tarvitsee rahat takaisin lyhyellä aikavälillä, ei rahoja kannata sijoittaa riskipitoisesti. (Kullas & Myllyoja 2011, 101–102).

Sijoittajan ei myöskään tulisi sijoittaa koko sijoitusomaisuuttaan vain yhteen tai kahteen rahastoon, sillä silloin sijoituksissa ei ole hyvää hajautusta. (Kullas & Myllyoja 2011, 101). Hajauttaminen tarkoittaa sitä, että sijoitetaan useisiin erilaisiin sijoituskohteisiin, jotka käyttäytyvät eri tavoin. Sijoitetaan esimerkiksi sekä osakkeisiin että korkokohteisiin, tai eri toimialojen osakkeisiin. Aikahajautus tarkoittaa, että sijoitukset tehdään eri aikoina. (Pesonen 2013, 229). Aikahajautuksen lisäksi kannattaa myös hajauttaa eri markkinoille (Kullas & Myllyoja 2011, 103).

Ensimmäiseksi sijoittajan tulee pitää huoli siitä, että hänellä on puskuriksi noin kuukauden tai kahden palkkaa vastaavan summan verran rahaa. Siitä summasta sijoittaja voi rahoittaa ylimääräisiä kuluja. (Kullas & Myllyoja 2011, 101.) Sijoittamisen aloittamista helpottaa, kun on hahmotellut ensin miksi haluaa sijoittaa. Erityisesti silloin, jos ei ole suunnitellut sijoittamistaan ja sortuu paniikkiin, ihmiset menettävät rahaa. Sijoittajan tulee asettaa itselleen tavoite ja tehdä pitkäjänteinen sijoitussuunnitelma. (Kullas & Myllyoja 2011, 98–99.) Sijoitussuunnitelma on kirjallisessa muodossa tehty suunnitelma siitä, miten sijoittaja haluaa pitkällä aikavälillä sijoittaa ottaen huomioon hänen halukkuutensa ja kykynsä sietää riskiä. (Pesonen 2013, 232).

Ennen sijoituspäätöksen tekemistä voi käydä tapaamisessa pankin sijoitusneuvojan kanssa, joka osaa auttaa hahmottamaan omaa taloudellista tilannetta ja kertoo sijoituskohteista. Yhden tapaamisen aikana ei kuitenkaan kannata tehdä päätöksiä vaan ottaa esitteet mukaan, käydä ehdotetut sijoitustuotteet läpi ystävän tai puolison kanssa ja hakea internetistä tietoa muista vastaavista tuotteista. Vieraat termit kannattaa selvittää ja ver-

tailla tuotteita ja niiden kuluja keskenään. Jos jotain jää vielä epäselväksi, kannattaa varata uusi aika. Sijoitusneuvojat eivät kuitenkaan ole rahastojen hoitajia, eivätkä he pysty vaikuttamaan siihen mihin rahastot sijoittavat ja ovatko sijoituskohteet kyseisen sijoittajan edun mukaisia. He vain myyvät pankin tuotteita ja ovat ikäänkuin sisäänheittäjiä rahastoille. (Kullas & Myllyoja 2011, 105.)

Pieniä summia sijoittavista monet ovat valmiita sijoittamaan rahaa mutta eivät aikaa. Aikaa kuitenkin tarvitaan sijoituskohteen valintaan, tiedon omaksumiseen sekä tuoton kasvamiseen. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokainen hetki tulisi tutkia pörssikursseja, vaan sitä että kannattaa miettiä mihin ja kuinka pitkäksi aikaa voi ja haluaa sijoittaa, jotta voi saavuttaa sen mihin pyrkii. Aika on sijoittajalle paras ystävä. Mitä lyhyemmän ajan aikoo sijoittaa rahojaan, sitä tärkeämmäksi muodostuu ajoituksen onnistuminen. Pidempi aikaväli tasoittaa osakemarkkinoiden heiluntaa ja vähentää niihin liittyvää riskiä. (Kullas & Myllyoja 2011, 117.)

Kun sijoituspäätös on tehty, voi sijoitusta käydä seuraamassa säännöllisin väliajoin ja olla ajatteleematta muulloin. Mitä pidempi aika kuluu, sitä enemmän rahat kasvavat korkoa. Ajan kanssa ilmiö nimeltä korkoa korolle kasvattaa pääomaasi. (Kullas & Myllyoja 2011, 117.) Pörssiosakkeissa termillä viitataan osinkoon. Kun yhtiö tekee voittoa, se jakaa voitostaan osan osakkeenomistajilleen osinkoina. Näin osakkeen arvonnousun lisäksi sijoittaja saa lisää rahaa osinkojen muodossa. Jos osingoilla ostaa lisää osakkeita, joilla on oikeutettu suhteessa myös suurempaan määrään osinkoa tulevaisuudessa, voi sijoittajan omaisuuden arvo karttua eksponentiaalisesti. (Kullas & Myllyoja 2011, 105.)

Korkoa korolle -ilmiö tarkoittaa siis sitä, kun korkoa maksetaan alun perin sijoitetulla rahamäärälle ja sen lisäksi myös koroille, joita kyseinen sijoitus on aiemmin kerryttänyt. Jos sijoittaa 1000 € ja korko on 6 %, ensimmäisenä vuotena korkoa maksetaan 60 euroa. Toisena vuotena korkoa maksetaan sekä sille alkuperäiselle 1000 eurolle, että kertyneelle 60 euron korolle, joka tekee toisen vuoden korosta 63,6 euroa. Koron suuruus kasvaa joka vuosi, vaikka sijoittaja ei laittaisi yhtään lisää rahaa. "Raha tekee työtä". Korkoa korolle ilmiötä kutsutaan myös maailman kahdeksanneksi ihmeeksi. (Pörssisäätiö 2017.)

2.2 Yleisimmät sijoituskohteet

Suomalaiset ovat sanonnan mukaan lottokansaa, vaikka sen sijaan olisi parempi olla osakansaa. Kauan pelaavat voivat lotossa saada 40 senttiä jokaista euroa kohden takaisin, kun sijoittaessa rahojaan pitkäjänteisesti takaisin saa enemmän mitä sijoitti. (Pesonen 2013, 88.)

Ostamalla osakkeen sijoittaja ostaa osuuden yhtiöstä, ja hänestä tulee yrityksen omistaja. Omistajana hänelle tulee oikeus voittoihin, joita yhtiö tekee. Jos yhtiö menestyy, nousee yhtiön arvo ja omistajana sijoittaja hyötyy myös tästä. Omistaja voi myös menettää rahansa, jos yhtiö menee konkurssiin. Omistamalla osakkeen saa yleensä myös äänioikeuden yhtiökokouksiin. Niihin ei ole pakko osallistua, mutta se on suositeltavaa, jotta sijoittaja saa tietoa siitä miten hänen omistamallaan yrityksellä menee. Pitkällä aikavälillä osakkeisiin sijoittaneet ovat saaneet enemmän tuottoa kuin muihin sijoituskohteisiin sijoittaneet. (Pesonen 2013, 88–90.)

Osakesijoittamisen lisäksi toinen suuri sijoituskohde on korkosijoitukset. Korkosijoituksille maksetaan vuosittain korko ja sijoitusajan päättyessä sijoittaja saa rahansa takaisin. Korkosijoittaja tietää jo etukäteen tuottonsa, kunhan sijoituskohteeksi on valittu yhtiö joka pystyy maksamaan velkansa eli sijoittajan sijoituksen takaisin. Osakesijoittajilla tuotto riippuu siitä miten yhtiö menestyy. Pankkitilille säästäminen on korkosijoittamista yksinkertaisimmassa muodossa ja oikeastaan rahan lainaamista pankille. Talletukselle maksettava korko on talletuksen tuotto. Raha ei jää makaamaan pankin tilille, vaan pankki lainaa talletusvarat eteenpäin rahaa tarvitseville ja tekee tuottoa sillä että maksaa säästäjälle pienempää korkoa mitä perii siltä joka rahaa pankista lainaa. Pankin lisäksi rahaa voi lainata myös valtiolle tai yrityksille, jotka keräävät rahoitusta joukkolainalla. (Pörssisäätiö 2014, 7.)

Rahastoon sijoittamalla voi vaivattomasti yhdistellä erilaisia sijoituskohteita ja samalla hajauttaa sijoituksensa. Riskin hajauttaminen onkin yksi sijoitusrahaston merkittävimmistä ominaisuuksista. (Pesonen 2013, 116,121.) Rahastoja löytyy lukemattomia ja niitä voi luokitella sijoituskohteen tai esimerkiksi maantieteellisen alueen mukaan. Korkorahastot sijoittavat korkosijoituksiin, kuten valtionlainoihin tai yrityslainoihin. (Pesonen 2013, 133.) Investment Grade -rahastot sijoittavat vain yrityslainoihin ja High Yield -rahastot korkeariskisiin yrityslainoihin (Pesonen 2013, 136,138). Osakerahastot sijoittavat eri osakeyhtiöihin, esimerkiksi yritysten koon tai toimialan tai maan mukaan. Osakerahasto saattaa sijoittaa esimerkiksi vain suuriin Pohjoismaisiin osakeyhtiöihin tai pelkästään Aasiassa toimiviin yrityksiin. (Pesonen 2013, 144.) Yhdistelmärahastoissa sijoitusrahasto sijoittaa sekä osakkeisiin että korkosijoituksiin erilaisilla painoarvoilla. Jos osakemarkkinoilla menee hyvin, voi rahasto pitää sijoituksia enemmän osakkeissa. Jos osakemarkkinoilla menee heikommin, osakkeiden määrää vähennetään ja tilalle ostetaan enemmän vakaampina pidettyjä korkosijoituksia. (Pesonen 2013, 146–147.)

Indeksirahastoissa ei seurata miten osake- tai korkomarkkinoilla menee, vaan rahaston sijoitukset mukailevat valittua indeksiä mahdollisimman tarkasti. Silloin, kun puhutaan passiivisesta sijoittamisesta tarkoitetaan indeksirahastoon sijoittamista, sillä rahaston varat

sijoitetaan suoraan samassa suhteessa kuin osakkeiden paino on valitussa indeksissä, eikä rahaston hoitajan mielipiteillä tai riskinottohalukkuudella ole väliä. (Pesonen 2013, 148–149.) Nordnetillä on valikoimassaan täysin kuluttomia ”Superrahastoja” piensijoittajille, joista jokainen keskittyy seuraamaan yhden Pohjoismaan indeksiä. Nordnet Superrahasto Suomi seuraa OMXH25-indeksiä, eli pyrkii mahdollisimman tarkasti sijoittamaan rahaston varat jäljittelemällä Helsingin pörssin 25:ttä vaihdetuinta osaketta. Superfonden Sverige seuraa ruotsalaista OMXSBGI-indeksiä, joka koostuu 70:stä vaihdetuimmasta osakkeesta Tukholman pörssissä. (Nordnet 2019.)

Rahastoyhtiö hoitaa sijoitusrahastoa. Yhtiön hoitama rahasto jaetaan kokonaisuudessaan keskenään yhtä suuriin osiin, joita sijoittajat voivat ostaa eli merkitä (Pesonen 2013, 228). Rahasto-osuuksien merkintä ja lunastaminen, eli osuuden myynti, maksavat, ja sijoittaja maksaa myös rahastojen hallinnointi- ja säilytyspalkkiot. Aktiivisessa rahastossa rahaston salkunhoitaja käy kauppaa useammin ja näin kulujakin tulee enemmän. Salkunhoitajat ovat niitä, jotka päättävät rahaston ostoista ja myynneistä. Jos he onnistuvat, sijoittajat saavat osuuden voitosta. Jos heidän valintansa johtavat tappioon, tuottoa ei tule. (Kullas & Myllyoja 2011, 102,106.)

Sijoittaa voi myös asuntoihin. Asuntosijoittaja saa kuukausittain vuokraa ja se mitä jää yhtiövastikkeen jälkeen on tuottoa. Jos asuntoon tulee esimerkiksi putkiremontti, saattaa asuntosijoittaja tehdä tappiota useita vuosia. Myös metsäsijoittaminen on Suomessa yleistä ja yksi kiinteistösijoittamisen muoto. Metsä vaatii hoitamista ja huolenpitoa, siitä sijoittaja saa tuloja silloin kun puita myydään. (Pörssisäätiö 2014, 7.) Sijoittaa voi myös raaka-aineisiin kuten kultaan, öljyyn tai vaikka viljaan tai kahviin, tai taiteeseen ja keräilykohteisiin. Näissä tuottoa tulee niissä tapauksissa, kun sijoituskohteeseen saadaan myytyä myöhemmin kalliimmalla hinnalla mitä siitä on itse maksettu. (Pörssisäätiö 2014, 8,10.)

3 Sijoittaminen Suomessa

Suomalaisten tuntemus omasta taloudestaan ei ole erityisen vahvalla pohjalla. Omaan talouteen ei tunnuta osaavan, tai edes haluavan perehtyä. Syiksi luetellaan kiireinen arki tai se, ettei oman talouden seuranta vain kiinnosta. Myöskin koetaan, että ” sijoittaminen ei ole minua varten”. (Pesonen 2013, 5.) Finanssiala ry:n vuonna 2017 teettämän tutkimuksen mukaan suurimmalla osalla suomalaisista menot ovat pienemmät kuin tulot, joten rahaa olisi mahdollista säästää. Yli 60 % suomalaisista säästää tai sijoittaa varojaan ja suurin osa heistä (57 %) kertoo säästävänsä vararahastoksi tai pahan päivän varalle. Se kertoo ihmisten halukkuudesta turvata taloutensa suunnittelemattomien tapahtumien varalta. (Finanssiala 2017, 9–14.)

Vaikka korot ovat ennätysalhoja, on tilisäästäminen silti suosituin säästömuoto ja 38 % suomalaisista kertookin säästävänsä käyttötilille. Määrä on kasvanut kuusi prosenttiyksikköä vuodesta 2015, jolloin edellinen tutkimus tehtiin. (Finanssiala 2017, 9–14.) Käyttelytileillä oli helmikuussa 2019 kotitalouksien varoja yhteensä 76,6 mrd. euron arvosta. Kaiken kaikkiaan suomalaisilla kotitalouksilla on erilaisilla talletustileillä varoja yhteensä 89,7 mrd. euron arvosta. Käyttelytileille, joilla valtaosa (85 %) kotitalouksien talletusvarallisuudesta on, maksettiin helmikuussa 2019 keskimäärin 0,08 prosentin korkoa. (Suomen pankki 2019.)

VertaaEnsin.fi on teettänyt kyselytutkimuksen selvittääkseen miten suomalaiset säästävät. Sen mukaan 6 % säästää sijoittamalla kiinteistöihin, 15 % sijoittamalla osakkeisiin, 22 % sijoittamalla rahastoihin ja 38 % säästää rahojaan säästötilillä. Tutkimuksen mukaan miehet sijoittavat aktiivisemmin rahastoihin ja osakkeisiin kuin naiset, sillä miehistä 21 % sijoittaa osakkeisiin kun naisista osakesijoittajia on vain 10 %. Miehistä 24 % sijoittaa rahastoihin kun naisista vain 19% sijoittaa rahastoihin. (VertaaEnsin.fi 10.4.2019.)

3.1 Naiset sijoittajina

Iso-Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan 38 % naisista kokevat olevansa itsevarmoja sijoituspäätöksiä tehdessään. Vastaava luku miehillä on 53 %, vaikka naiset ovat enenevässä määrin vastuussa kotitalouksien rahankäytöstä. Jopa joka kolmas nainen on sitä mieltä, että tarvitsisi apua henkilökohtaisen taloutensa hoitamisessa, jos hän eroaisi miehensä. (Britain thinks 2016, 6–7.) Naisilla talouspäätöksissä korostuu turvallisuuden tunne, sillä 62 % naisista kokee, että tärkein asia talousasioita suunnitellessa on taloudellinen turvallisuus. Miehistä näin kokee 55 %. (Britain thinks 2016, 9.) Naiset kokevat epävarmuutta ajatellessaan finanssipalveluita, eivätkä koe, että ne olisivat asioita, jotka olisivat helposti lähestyttäviä tai yksinkertaisia (Britain thinks 2016, 11.) Tutkimuksen mukaan

naisista 13 % ajattelee olevansa vähemmän tietoinen kuin muut ihmiset, kun on kyse omien rahojensa sijoittamisesta. Naiset kokevat, että se on lyhytnäköistä, rahalla pelaamista sekä niille, joilla on ylimääräistä rahaa. Naiset myös ajattelevat, että sijoittaminen on täynnä vaikeasti ymmärrettävää kieltä. (Britain thinks 2016, 15.) Koska naiset kokevat sijoittamisen olevan muille tarkoitettua, pääosin rikkaille miehille, on heidän vaikea samastua sijoittajiksi. (Britain thinks 2016, 18).

Silloin kun naiset ovat aloittaneet sijoittamisen, he ovat turvallisuushakuisia ja pyrkivät kättämään riskiä. Naiset myös tyytyvät pieniin voittoihin ja heidän sijoitustavoitteensa ovat pitkän tähtäimen tavoitteita. Näiden ominaisuuksien takia naiset ovat hyviä sijoittajia. Kun kyky sietää riskiä on tiedossa ja riskinotto on hallittua, tuottoa tulee. (Kullas & Myllyoja 2011, 94.) Nordnetin teettämän tutkimuksen mukaan suomalaiset miehet ovat halukkaampia ottamaan riskiä yli kymmenkertaisesti siihen verrattuna miten halukkaita naiset ovat ottamaan riskiä. Miehistä 11 % oli valmis ottamaan korkeaa riskiä sijoitustuottojensa maksimoimiseksi, kun naisista vain 1 % oli valmis samaan. Jonkin verran riskiä paremman tuoton saamiseksi oli valmis ottamaan 28 % suomalaisnaisista, kun miehistä jopa 45 % oli valmis samaan. Miehet kävivät aktiivisemmin kauppaa eli ostivat ja myivät sijoituskohteita kaksi kertaa enemmän kuin naiset. (Nordnet 8.3.2019.) Aktiivinen osto ja myynti tuo mukanaan kuluja, jotka vähentävät tuottoa. Tästä syystä naisten passiivisempi sijoitustapa on tuottavampaa (Kullas & Myllyoja 2011, 95). Vuonna 2018 suomalaisen naisasiakkaan sijoitukset tuottivat yli 4 prosenttiyksikkö miesten vastaavia paremmin (Nordnet 8.3.2019).

Danske Bankin vuonna 2018 teettämän ”taloudellinen mielenrauha” -tutkimuksen mukaan suomalaiset naiset sijoittavat pohjoismaisista naisista toiseksi eniten ruotsalaisten jälkeen (Danske Bank 8.3.2019). Merkittävästi suurempi osa sijoittajista Suomessa on miehiä kuin naisia, vaikka myös naissijoittajien osuus on viime vuosina ollut lisääntymään päin. Miehet myös hajauttavat varojaan ja ovat selkeästi kiinnostuneempia sijoittamaan sijoitusrahastoihin, osakkeisiin, sekä esimerkiksi maa- ja metsäomaisuuteen kuin naiset. (Finanssiala 2017, 9–14.) Kun 42 % suomalaismiehistä kertoo sijoittavansa, naisilla osuus on 30 %. Tutkimuksen mukaan naisilla yleisimmät syyt olla sijoittamatta ovat rahan puute, itseluottamuksen puute sekä sijoittamisen vaikeaselkoisuus. (Danske Bank 8.3.2019.)

Euroclear Finlandin tilastot maaliskuulta 2019 paljastavat, miten 12 suomalaisen, eniten kotitalousomistajia (suhteessa yrityksen koko osakkeenomistajien lukumäärään) omaavan pörssiyrityksen omistussuhteet jakautuvat. Tilaston mukaan kotitalousomistajista 66 % on miehiä ja 34 % naisia. Heidän osakeomistuksensa jakautuvat niin, että näiden yritysten osakekannasta miehet omistavat 78 % osakkeista, kun naiset omistavat 22 %. (Euroclear 2019.)

Ainoastaan kolmessa suomalaisessa pörssiyhtiössä on omistajina lukumääräisesti naisia enemmän kuin miehiä. Nämä yritykset ovat Marimekko Oyj, Stockmann Oyj Abp sekä Elisa Oyj. (Euroclear 2019.)

Marimekko Oyj:n omistajista 59 % on naisia ja he omistavat yhteensä 57 % yrityksen osakkeiden kokonaismäärästä. Stockmann Oyj Abp omistajista 59 % on naisia, osakemäärältä he omistavat kuitenkin vain 26 % yrityksen osakkeiden kokonaismäärästä. Kolmas yritys on Elisa Oyj, jota naiset omistavat 51 % ja miehet 49 %. Vaikka lukumääräisesti naisomistajia on enemmän kuin miehiä, näiden naisomistajien omistamien osakkeiden lukumäärä on yhteensä vain 43 % Elisa Oyj:n osakkeista. Neljällä seuraavalla eniten naisomistajia omaavalla yrityksellä on naisomistajia 40–44 %, naisten omistamien osakemäärien ollessa 30–40 % kyseisten yritysten osakkeiden kokonaismäärästä. (Euroclear 2019.)

Nordnetin mukaan heillä sijoitussalkun avaavista asiakkaista juuri naisten osuus on lisääntynyt vauhdilla. Vuoden 2017 alusta sijoitussalkkua avaavien naisten määrä on lisääntynyt 44 %, kun miesasiakkaita on tullut samaan aikaan 29 % lisää. Kuitenkin vain noin 30 % heidän aktiivisista asiakkaistaan on naisia, keskimäärin arvoltaan 18 700 € omistuksilla. Miehen keskimääräiset omistukset Nordnetissä ovat noin 31 200 €. (Nordnet 8.3.2018.)

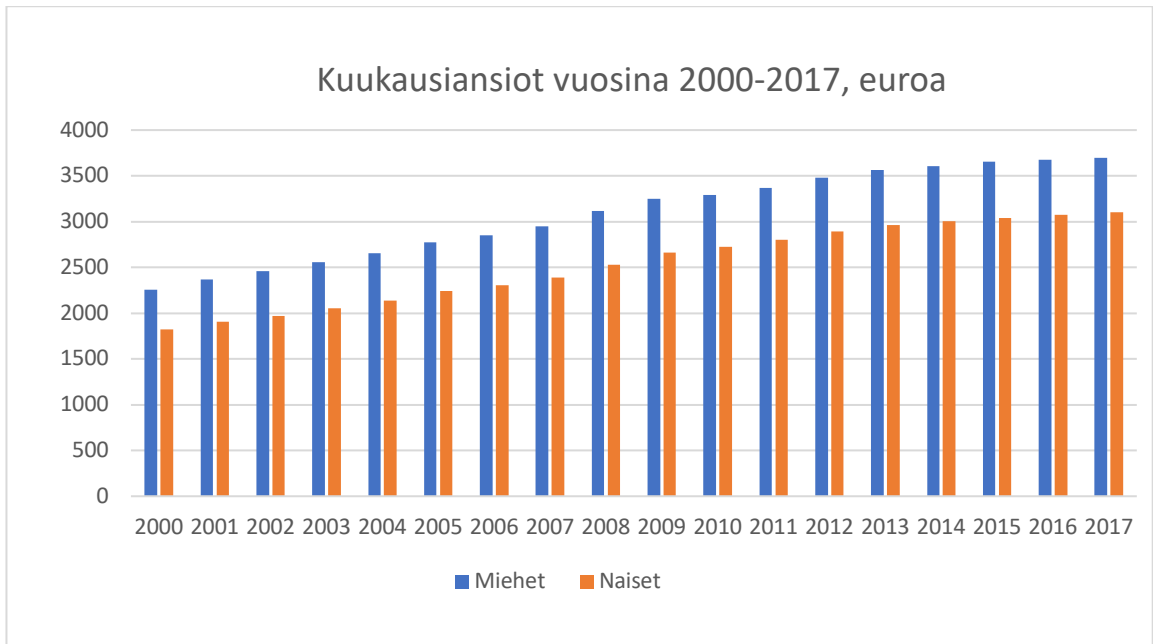
3.2 Miksi naisten tulisi sijoittaa nykyistä enemmän?

Taloudellisesti naiset ovat se heikompi sukupuoli. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että naiset kiinnostuvat rahasta ja rahoitusjärjestelmästä. (Kullas & Myllyoja 2011, 86–87.)

Asenteita tulee muuttaa, sillä sijoittaminen on kaikkia varten (Pesonen 2013, 5).

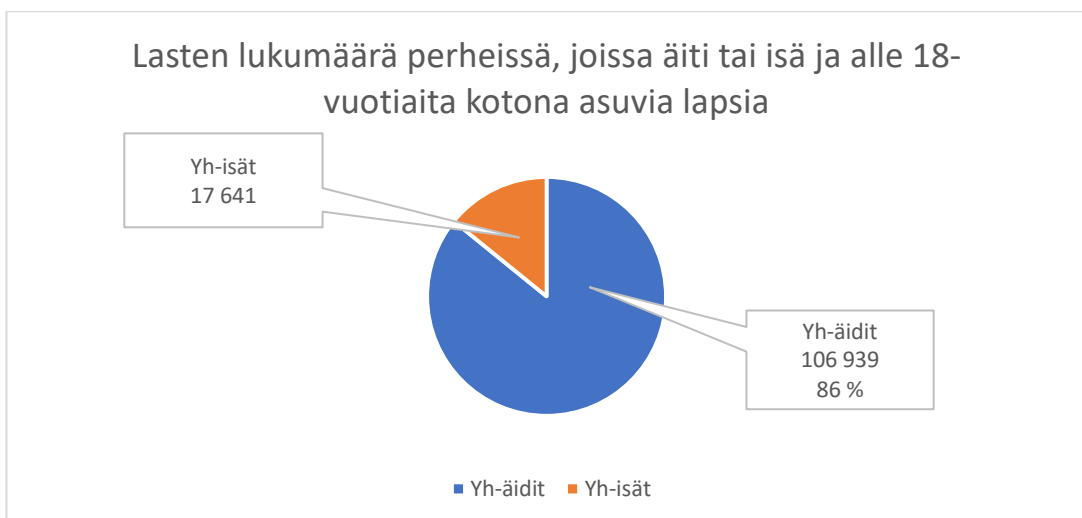
Tytöt pärjäävät peruskoulussa paremmin kuin pojat. Yli puolet heistä valitsee lukion peruskoulun jälkeen, kun pojista lukioon jatkaa vain alle puolet. Yli 60 % akateemisen tutkinnon suorittaneista on naissukupuolta, tohtoreiksi väitelleistäkin puolet. (Kullas & Myllyoja 2011, 26).

Naisten kuukausipalkat ovat yleisesti matalammat kuin miesten (kuvio 1). Sen lisäksi suurimmissa tuloluokissa on enemmän miehiä kuin naisia. Alempiin tuloluokkiin naiset sen sijaan sijoittuvat useammin kuin miehet. Naisten pienituloisuusaste on suurempi kuin miesten, osittain seurauksena iäkkäiden yksinasuvien naisten pienituloisuudesta johtuen. (Tilastokeskus 2018a.)



Kuvio 1. Naisten ja miesten kuukausiansiot vuosina 2000–2017 (Tilastokeskus 2018).

Vuonna 2018 naisen euro on ollut 84 senttiä (Tilastokeskus 2019a). Palkkaa saavista 15–74-vuotiaista naisista 80,6 % työskentelee vakituksessa työsuhteessa. Keskiansio naisella vuonna 2018 oli 3157 euroa, joka oli noin 16 % pienempi kuin miehen keskiansio. (Tilastokeskus 2019b.) Vaikka naiset pärjäävät kouluttautuessaan paremmin kuin miehet, miehet valtaavat parempipalkkaiset työpaikat ja kehittyvät urallaan ja palkkatasossaan naisia nopeammin. Kun pariskunnat saavat lapsia, perheen perustaminen heikentää erityisesti kotiin jäävän naisen taloudellista tilannetta. (Kullas & Myllyoja 2011, 86.) Yksinhuoltajaperheissä asui Tilastokeskuksen 31.12.2017 julkistaman tilaston mukaan (kuvio 2) vuonna 2017 yli 106 000 lasta vain äitinsä kanssa. Samaan aikaan vain isänsä kanssa asuvia lapsia oli reilut 17 000.



Kuvio 2. Äiti jää useammin lasten lähivanhemmaksi kuin isä. (Tilastokeskus 2017)

Eläkeikään siirryttäessä työeläkkeensaajista miehet saavat huomattavasti suurempaa eläkettä kuin naiset. Vuoden 2018 lopussa naiset saivat keskimäärin 68 % vähemmän työeläkettä kuin miehet. Naiset saivat työeläkettä keskimäärin 1270 € kuussa kun miesten työeläke oli keskimäärin 1860 € kuukaudessa. Ero eläkkeen määrässä johtuu työurista, jotka ovat miehillä pidempiä, sekä miesten korkeammasta palkkatasosta. (Eläketurvakeskus 2019.)

3.3 Talouslukutaito ja sen vaikutus sijoittamisen aloittamiseen

Maailmanlaajuisen tutkimuksen mukaan ilman ymmärrystä talousasioiden perusteista ihmiset eivät ole kunnolla kykeneviä tekemään päätöksiä oman taloutensa hallintaan liittyen. Ihmiset, jotka ovat talouslukutaitoisia, pystyvät tekemään parempia ja perusteltuja päätöksiä liittyen mm. säästämiseen, sijoittamiseen tai rahan lainaamiseen. Kuluttajat, jotka eivät ymmärrä koron kasvua käyttävät enemmän rahaa käsittelykuluihin, omaavat enemmän velkaa ja maksavat korkeampia korkoja lainoistaan. He myös lainaavat enemmän rahaa ja säästävät vähemmän. Talouslukutaitoiset sen sijaan säästävät enemmän myös eläkkeisiinsä, sekä hajauttavat varallisuutensa riskiä todennäköisemmin. (Standard & Poor's 2015, 4–5.) Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn pitää talousosaamista parhaana lääkkeenä ylivelkaantumista vastaan. Hän sanoo myös taloudenhallinnan olevan luku- ja laskutaitoon perustuva kansalaistaito, jonka opettaminen koulussa on tärkeää sosiaalisen eriarvoistumisen vähentämiseksi. Talousosaamisen kautta ymmärtää myös sen, mitä myönteisiä asioita voi seurata kun hoitaa talouttaan järkevästi. (Finanssiala 8.4.2019.)

Talouslukutaitoa mitataan Standard & Poor'sin tutkimuksessa (2015, 6) neljällä yksinkertaisella kysymyksellä. Jos vastaaja osaa vastata kolmeen oikein, hän on talouslukutaitoinen. Talouslukutaitoa mittaavat kysymykset koskivat riskin hajauttamista, inflaatiota, korkoa ja koron korkoa. Oikea vastaus on suluissa tummennettuna, kysymykset olivat:

1. Kuvittele, että sinulla on rahaa. Onko turvallisempaa laittaa rahat yhteen yhtiöön tai sijoituskohteeseen, vai useampaan yhtiöön tai sijoituskohteeseen?
(yhteen yhtiöön tai sijoituskohteeseen; **useaan yhtiöön tai sijoituskohteeseen**; ei tiedä; ei halua vastata)
2. Oleta, että seuraavan 10 vuoden aikana ostamiesi tuotteiden hinnat tuplaantuvat. Jos myös tulosi tuplaantuvat, pystytkö ostamaan vähemmän kuin pystyt ostamaan tänään, saman määrän kuin tänäänkin, vai enemmän kuin mitä pystyt ostamaan tänään?
(vähemmän; **saman verran**; enemmän; ei tiedä; ei halua vastata)

3. Kuvittele, että sinun pitää lainata 100 dollaria. Kumpi takaisinmaksutapa on sinulle kannattavampi: 105 dollaria vai 100 dollaria kolmen prosentin korolla?

(105 dollaria; **100 dollaria kolmen prosentin korolla**; ei tiedä; ei halua vastata)

4. Laitat rahasi pankkiin säästötilille kahdeksi vuodeksi. Pankki maksaa säästöillesi korkoa 15 % . Maksaako pankki toisena vuotena enemmän korkoa tilillesi kuin ensimmäisenä vuotena, vai maksaako pankki saman summan kumpanakin vuotena?

(**enemmän**; saman summan; ei tietoa; ei halua vastata)

Kuvittele, että sinulla on 100 dollaria säästötilillä ja pankki lisää 10 % korkoa vuosittain tilille. Kuinka paljon rahaa sinulla on tilillä viiden vuoden jälkeen, jos et nosta rahaa tililtä?

(**enemmän kuin 150 dollaria**; tasan 150 dollaria; vähemmän kuin 150 dollaria; ei tietoa; ei halua vastata)

Maailmanlaajuisesti vain yksi kolmesta aikuisesta on talouslukutaitoinen ja naiset, köyhät ja matalammin koulutetut ovat todennäköisemmin talouslukutaidottomia kuin miehet. Muista taustatekijöistä riippumatta. (Standard & Poor's 2015, 4–5.)

Tutkimuksen tulosten perusteella 33 % aikuisista maailmanlaajuisesti on talouslukutaitoisia, joka tarkoittaa sitä, että talouden peruskäsitteitä ei ymmärrä yli 3,5 miljardia aikuista. Euroopassa talouslukutaitoisia on keskimäärin 52 % aikuisista. Tanskassa, Saksassa, Hollannissa ja Ruotsissa talouslukutaitoisia on 65–75 % aikuisista ja suomalaisista talouslukutaitoisia on 63 % aikuisista. (Standard & Poor's 2015, 7–8, 23.)

Talouslukutaidottomuus voi olla erityisen haitallista lainaa ottaessa. Kolme kymmenestä (30 %) asuntovelallisesta ei kykene laskemaan koron kertymistä lainalleen. Japanissa joka viidennellä aikuisella on merkittävä asuntolaina mutta vain puolet ovat talouslukutaitoisia ja ainoastaan 37 % kykeni vastaamaan kysymykseen koronkorosta oikein. (Standard & Poor's 2015, 20.)

Vaikkakin talouslukutaito on paremmalla tasolla kehittyneissä maissa kuten Suomi, on Suomessakin silti suuria eroavaisuuksia siinä miten ihmiset käsittävät koron kertymisen lainoilleen. Erityisesti pikavippien ja muiden nopeiden, suurikorkoisten helposti saatavien lainojen aikana se on huolestuttavaa. Finanssialan instituutioiden tulisi varmistua siitä, että asiakkaiden kohtelu on reilua ja vastuullista. (Standard & Poor's 2015, 21.)

3.4 Suomalaisten talouslukutaito

Suomalaisten taloudellinen tietämys sekä käyttäytyminen ovat korkealla tasolla maailmanlaajuisesti verrattuna. Talouslukutaitoon on myös kiinnitetty enenevässä määrin kansainvälistä huomiota. Taloustieteen professori PhD Panu Kalmi Vaasan yliopistosta ja Tampereen yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Synergosin tutkimusjohtaja KTT Olli-Pekka Ruuskanen tutkivat ensimmäistä kertaa suomalaisten taloudellista lukutaitoa kansainvälisesti vertailukelpoisilla kysymyksillä. Kuluttajien talouslukutaidolla viitataan tutkimuksessa siihen, miten hyvin kuluttajat ymmärtävät asioita jotka liittyvät heidän henkilökohtaiseen tai kotitaloutensa talouteen, sekä siihen miten he kykenevät soveltamaan tietoa käytännössä. Aihe on ajankohtainen, sillä kuluttajat tekevät päätöksiä yhä suuremmasta joukosta taloudellisia asioita samaan aikaan kun rahoitustuotteet ovat monimutkaisempia kuin ennen. Sijoituskohteita on enemmän ja tuoteryhmien erot yhä häilyvämpiä. Myös maksuhäiriöt ovat kasvava ongelma kulutusluottojen yleistyttyä. (Kalmi & Ruuskanen 2016, 6.)

Kalmin ja Ruuskasen aineisto perustuu OECD:n kehittämään kyselyyn ja se on tehty OECD:n suositusten mukaan, jotta tulokset olisivat kansainvälisesti vertailukelpoisia. Tutkimuksen keskeisiä alueita ovat taloudellinen käyttäytyminen, taloudelliset asenteet sekä taloudellinen tietämys. Tutkimuksessa havaitaan, että käyttäytymisen kanssa selvästi enemmän korreloikin asenteet eikä tietämys. (Kalmi & Ruuskanen 2016, 8.)

Tutkimuksessa osio taloudellisesta tietämyksestä mittaa käsitteiden hallintaa. Taloudellisen tietämyksen kysymykset koskivat inflaation vaikutusta ostovoimaan, korkotason määrittelyä, riskiä ja tuottoa, hajauttamista, tuoton yhteyttä aikaisempaan tuottoon sekä sijoituskohteiden arvonvaihtelua (liite 3). Taloudellista käyttäytymistä tutkittiin kysymällä muun muassa maksaako laskut ajallaan, seuraako taloutta, asettaako taloudellisia tavoitteita ja vertaileeko eri tarjoajia. Taloudellisia asenteita mitataan kolmen väitteen avulla, jotka ovat: ”Elän vain tätä päivää varten, enkä huolehdi huomista”, ”Saan enemmän mielihyvää siitä, että käytän rahat heti kuin siitä, että säästäisin tulevaisuutta varten” ja ”Raha on kuluttamista varten”. Tutkimuksessa tutkittiin myös vastaajien vakuutuksiin liittyvää tietämystä toisin kuin kansainvälisissä talouslukutaitoa mittaavissa tutkimuksissa. Ennakkoletusten vastaisesti vakuutus-tietämys oli niinkin korkealla tasolla kuin 8,3 skaalalla 0-11. Tulokset osoittavat, että heillä joilla tulokset vakuutusymmärryksestä olivat hyviä, oli myös korkea taloudellinen ymmärrys. (Kalmi & Ruuskasen 2016, 9–14.)

Suomalaisten taloudellinen lukutaito on korkealla kansainvälisesti verrattuna. Tulokset kertovat, että alle 30-vuotiailla on ja yli 60-vuotiailla taloudellisen lukutaidon kanssa, samoin kuin alle 10 000 € vuodessa ansaitsevilla. yli 40 000 € tai enemmän vuodessa ansaitsevilla sen sijaan oli selkeästi keskimääräistä korkeampi taloudellinen tietämys ja

osaaminen. Myös sukupuolten välinen ero on selkeästi korostunut. Naiset ovat erityistä taloudellisen tietämyksen riskiryhmää, sillä naisista 36 %:lla on ongelmia taloudellisessa tietämyksessä, kun vain 19 % miehistä on samaa ongelmaa. (Kalmi & Ruuskanen 2016, 15–16.)

4 Tutkimusmenetelmät

Tieteellisiä menetelmiä käytetään kun kerätään systemaattisesti tietoa joka koskee ihmisiä, luontoa tai yhteiskuntaa. Tieteellisen menetelmän tulee olla loogista, objektiivista, yleistettävää, todennettavaa ja teorian sekä havaintojen tulee olla yhteensopivia ja tiedosta tulee osata tehdä johtopäätöksiä. Johtopäätökset voivat olla deduktiivista päättelyä, jolloin yleisestä tilanteesta edetään johonkin yksittäiseen tapaukseen. Induktiivisessa päättelyssä taas suunta on yksittäistapauksesta yleistykseen. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 13–14.)

Tutkimuksia on sekä empiirisiä että teoreettisia. Teoreettisessa tutkimuksessa on kyse perustutkimuksesta, jolloin pyritään etsimään uutta tieteellistä tietoa tai luoda uusia menetelmiä. Empiirisessä tutkimuksessa kyse on soveltavasta tutkimuksesta, jossa pohjataan perustutkimuksen tuloksiin ja se voidaan jakaa esimerkiksi kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin tutkimuksiin. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 20.) Empiirisellä tutkimuksella voidaan selvittää syitä tiettyyn käyttäytymiseen (Heikkilä 2008, 13).

Tutkimuksen aluksi on määriteltävä tutkimuksen kohteena oleva joukko, jota kutsutaan perusjoukoksi. Perusjoukon muodostavat tutkimusyksiköt, tilastollisissa tutkimuksissa tilastoyksiköt. Kun tutkitaan tilastoyksiköitä, tietoja kerätään mittaamalla. Sillä tarkoitetaan tapahtumaa, jossa tarkastelun kohteena olevaan ominaisuuteen liitetään mittasymboli tai luku ja sitä kuvataan mitta-asteikoilla. Käytettävät mitta-asteikot voivat olla luokittelu-, järjestys-, välimatka-, tai suhdeasteikkoja. Luokitteluasteikolla määritellään ennalta luokat, eikä luokkien järjestyksellä ole merkitystä. Esimerkkeinä luokitteluasteikosta ovat sukupuolen tai kotikunnan mittaus. Luokitteluasteikollisista tuloksista voidaan päätellä kuuluuko kuuluuko tilastoyksikkö tiettyyn luokkaan vai ei, mutta laskutoimituksia niillä ei voi tehdä. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 15.)

Järjestysasteikolla luokitellaan ennalta tilastoyksiköt määrättyihin luokkiin. Luokilla on selkeä yksikäsitteinen järjestys ja esimerkkejä järjestysasteikollisista luokista ovat muun muassa sotilasarvot ja mielipidemittaukset. Välimatka-asteikkoa käytettäessä välimatka luokasta toiseen on samansuuruinen joka kohdassa asteikkoa. Välimatka-asteikkoa käytetään mittaamaan havaintoarvojen eroja, kuten lämpötilojen vaihtelut, jolloin numeroarvoilla pystytään ilmoittamaan onko lämpimämpää tai kylmempää kuin toisena hetkenä. Havaintoarvot sopivat laskutoimituksiin. Suhdeasteikolla on nollapiste ja se sopii käytettäväksi hyvin, kun halutaan laskea lukujen suhteita, kuten asukasluvun, välimatkojen tai painon mittauksia. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 16.)

Kun kerätään tietoa tilastoyksiköistä mittaamalla, kohdistuu mittaus johonkin muuttuajaan jotka voidaan luokitella esimerkiksi kvantitatiivisiin muuttujiin tai kvalitatiivisiin muuttujiin. Kvantitatiivisiin joihin liittyy suhde- tai välimatka-asteikko, kun taas kvalitatiivisiin muuttujiin liittyy järjestys- tai luokitteluasteikko. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 16.)

Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella taas pyritään ymmärtämään ja selittämään tutkimuskohteen käyttäytymistä tai päätöksiä, arvoja ja asenteita. Kvalitatiivisella tutkimuksella vastataan kysymyksiin miksi, miten tai millainen. (Heikkilä 2008, 16–17.)

Kvalitatiiviset tutkimukset liittyvät esimerkiksi markkinointiin, sosiaali- tai käyttäytymistieteeseen ja terveydenhuoltoon. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineistot eivät ole kovin laajoja. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 20.)

Kvantitatiivisella, eli määrällisellä tutkimuksella pyritään selvittämään kysymyksiä, jotka liittyvät lukumääriin ja prosenttiosuuksiin. Sillä pystytään yleensä kartoittamaan tilanne mutta ei selvittämään syitä riittävästi. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, missä, tai kuinka usein. (Heikkilä 2008, 16–17.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineistot ovat usein suuria, toisin kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Niitä myös kuvataan numeerisesti. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 21.)

Validiteetti eli pätevyys tutkimuksessa tarkoittaa, että tutkimus mittaa sitä mitä oli tarkoituskin selvittää. Kun on kyse tulosten tarkkuudesta, silloin tarkoitetaan reliabiliteettia eli työn luotettavuutta. Tutkimuksen tuloksen tulee olla toistettavissa ja tutkijan oltava kriittinen ja tarkka. (Heikkilä 2008, 29–31). Reabiliteetti on suuri silloin, kun samasta tai samantapaisesta aineistosta saadaan samankaltaisia tuloksia (Holopainen & Pulkkinen 2013, 17). Objektiivisella tutkimuksella tarkoitetaan sitä, etteivät tutkimuksen tulokset riipu tutkimuksen tekijästä. Vastaajia ei millään tavoin saa johdatella eikä tutkijan omein mielipiteiden antaa vaikuttaa kysymyksiin tai vastauksiin. (Heikkilä 2008, 29–31).

Kun pyritään selvittämään millaisia syy-seuraussuhteita muuttujien välillä on, on kyse kausaalisesta tutkimuksesta. Silloin kun tehdään suunnitelmallinen haastattelu- tai kyselytutkimus ja kerätään tutkimusaineistoa valmiiksi jännellyillä lomakkeilla, on kyse survey-tutkimuksesta. Kerättyä tietoa voidaan analysoida erilaisilla menetelmillä. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 21.)

Tutkimusta tehtäessä kiinnitetään huomio johonkin tiettyyn perusjoukkoon. Ensimmäisenä tulee ratkaista halutaanko perusjoukon jokainen otantayksikkö ottaa tarkasteluun eli tehdäänkö tutkimus kokonaistutkimuksena, vai tutkitaanko vain osaa perusjoukosta. Kun valitaan vain osa perusjoukosta tutkittavaksi, eli tehdään otantatutkimus, ajatellaan, että kyseinen osa on kuin perusjoukko pienoiskoossa ja parhaimmillaan pientä osaa tutkimalla

pystytään selvittämään vastaavat ominaisuudet kuin koko perusjoukkoa tutkimalla. Kun perusjoukosta löydetään kriteerit vastaava osajoukko, kutsutaan sitä otokseksi. Tärkein ehto osajoukon kasaamisessa on, että otantayksikön jokaisella yksiköllä on yhtäläinen mahdollisuus tulla valituksi otokseen. Jos tämä ehto ei täyty, otosta kutsutaan näytteeksi. Otantatutkimuksen hyviä puolia ovat usein halvempi hinta ja se, että ne vievät vähemmän aikaa kuin kokonaistutkimus. Tutkimuksen hallinta on myös helpompaa, kun tutkittava joukko on pienempi. Jos perusjoukko on jo itsessään pieni, esimerkiksi alle sata otantayksikköä, on yleensä järkevää tehdä kokonaistutkimus. Samoin kokonaistutkimus tehdään tapauksissa, joissa otoskoko olisi yli puolet perusjoukon koosta. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 29–30.)

Otantamenetelmiä, joita käytetään otoksen poimintaan, on useita ja ne voidaan jakaa kahden pääluokkaan. Todennäköisyyteen perustuvista menetelmistä on tuloksena otos ja harkintaan perustuvista menetelmistä tuloksena on näyte. Harkinnanvaraisessa otannassa pyritään mahdollisimman tasapuoliseen sekä objektiiviseen lopputulokseen valitsemalla otantayksiköt harkitusti. Koska otannan perusedellytys ei toteudu, eli se että jokainen otantayksikkö olisi yhtä mahdollinen vaihtoehto otokseen, on tuloksena näyte eikä otos. Tässä tavassa etuina on joustavuus sekä halpa hinta ja haittana se, etteivät otantayksiköt edustakaan koko perusjoukkoa. Usein harkinnavaraista otantaa käytetään kun halutaan testata kyselylomakkeita, saada näkemystä tai kehitellä ideoita. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 36.)

Kyselylomakkeen tärkein tavoite on saada vastaajat vastaamaan kysymyksiin, joista tutkija saa vastauksen tiedontarpeeseensa. Jotta vastaajan ei tarvitse nähdä liikaa vaivaa vastatessaan lomakkeeseen, annetaan hänelle usein valmiita vastausvaihtoehtoja joko vain osaan kysymyksistä tai jopa kaikkiin. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 42.)

Kun kysytään vastaajalta mielipidettä, voidaan käyttää väittämiä, joihin annetaan vastausvaihtoehtoja asteikkotyypillisesti. Tällaisen väittämäkyselyn etu on siinä, että saadaan paljon tietoa, eikä se vie paljoa tilaa. Väittämäkyselyn heikkoihin puoliin kuuluu se, että väittämien vastauksiin saattaa vaikuttaa se, miten vastaaja on vastannut edellisiin väitteisiin. Likertin asteikkoa käytetään, kun vastausvaihtoehtoina ovat ääripäät ”eri mieltä” ja ”samaa mieltä”. Osgoodin asteikkoa taas käytetään, kun esitetään väite, jonka ääripäinä on vastakkaiset adjektiivit ja johon vastaaja valitsee vaihtoehdon 5 tai 7 -portaisesta asteikosta. (Heikkilä 2008, 52–54.)

Jos kyseessä on kysymys, johon on annettu valmiit vastausvaihtoehdot joista vastaaja ympyröi tai rastiittaa valitsemansa, on kyseessä suljettu kysymys. Jos vastaaja voi valita

yli kahdesta vaihtoehdosta, kyseessä on monivalintakysymys. Sekamuotoisissa kysymyksissä on osa vastausvaihtoehdoista annettu valmiiksi mutta mukana on myös avoin kysymys, kuten ”muu, mikä?”. (Heikkilä 2008, 50–52.)

4.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyöni on otantatutkimus, sillä tutkittavana on vain osa perusjoukosta. Rajasin tutkimuksen kohderyhmän työssäkäyviin naisiin, joilla ei ennestään ole sijoitussalkkua. Julkaisin ilmoituksen sijoitusillasta julkisena tapahtumana Facebookin Puskaradio Helsinki -ryhmässä 20.2.2019. Koska osajoukon kasaamisessa ei jokaisella perusjoukon otantayksiköllä ollut yhtälaista mahdollisuutta päätyä otokseen, on kyseessä näyte.

Halusin tutkia vaikuttaako sijoittamisesta annettu tieto naisten sijoitushalukkuutta lisäävästi, ja muuttaako tieto vastaajan mielipiteitä sijoittamisesta positiivisemmiksi. Tästä syystä päätin järjestää sijoitusillan naisille ja teettää kyselylomakkeen osallistujille ennen illan alkua ja sen jälkeen. Pelkällä kyselytutkimuksella en olisi kyennyt vertailemaan mahdollista muutosta vastauksissa samalla otosjoukolla ennen tiedonsaantia ja sen jälkeen.

4.2 Aineiston käsittely

Kyselylomake oli printattu paperille ja jaettiin osallistujille sijoitusillan alussa ja lopussa. Tarkoituksena oli mitata, miten annettu tieto muuttaa sijoittamiseen liittyviä asenteita ja lisäksi saada tietoa siitä, vaikuttaako tiedon lisääntyminen sijoitushalukkuuteen.

Testasin kyselylomakkeen ennen sijoitusiltaa tuttavapiirissäni ja tein hienosäätöä kysymyslomakkeisiin sen perusteella. Lomakkeella ei ollut saatekirjettä, sillä se tehtiin niin että olin itse paikalla. Kerroin vielä tutkimuksen tarkoituksesta, ennen kuin vastaajat aloittivat ensimmäisen kyselyn täyttämisen.

Kysely oli anonymi ja lomakkeet oli numeroitu numerosta yksi alkaen niin, että yhdellä vastaajalla oli alku- ja loppulomakkeessa sama numero. Kysely sisälsi kysymyksiä, joissa valittiin yksi tai useampi sopiva vaihtoehto. Kolmessa kysymyksessä oli vaihtoehtona lisäksi myös avoin vastaus. Alkukyselyssä oli vastattavana yhteensä 12 kysymystä. Tautatietoja ei kysytty enää loppukyselyssä, joten kysymyksiä tuli siihen vain kahdeksan (kuva 2).



Kuva 2. Kyselylomakkeet ja kysymykset.

Ensimmäiset kysymyksistä koskivat vastaajien ikää ja vuosituloja ja sitä, olisiko vastaajalla mielestään varaa sijoittaa ja jos, niin kuinka paljon.

Seuraavat kysymykset koskivat sitä, miksi vastaaja ei ollut aloittanut sijoittamista ja onko hän saanut selkokielistä tietoa sijoittamisesta. Sen jälkeen vastaaja arvioi miten paljon luottaa itseensä sijoittajana ja mitkä hänen mielipiteensä ja asenteensa ovat sijoittamista kohtaan. Viimeisenä osiona tulivat talouslukutaitoa koskevat kysymykset Kalmi & Ruuskasen (2016) sekä Standard & Poor's (2015) tutkimuskysymyksiä mukaillen inflaatiosta, korosta ja koron korosta sekä riskin hajauttamisesta. Ennako-oletuksenani oli, että niillä työssäkäyvillä naisilla, jotka eivät sijoita, saattaisi olla heikompi talouslukutaito. Hyvä talouslukutaidon omaavat kykenevät tekemään perusteltuja päätöksiä sijoittamiseen liittyen, he säästävät enemmän mm. eläkkeisiinsä, hajauttavat varallisuuttaan ja tietävät mitä myönteisiä asioita järkevästä taloudenhoidosta voi seurata.

Vastauksia tuli 21 kappaletta mutta kolme niistä jouduin hylkäämään. Vastaaja 13 vastasi kysymyksessä viisi, että *"Minulla on sijoituksia noin 5000 euron arvosta sekä omistus(sijoitus)asunto"*. Vastaaja 16 kirjoitti palautekohtaan *"Kiinnostuin toden teolla sijoittamisesta viime syksynä ja hetken mielijohteesta aloitin 4kk sitten rahastosijoittamisen"*. Kyselylomakkeisiin numerolla 19 vastannut oli täyttänyt alkukyselystä vain perustiedot, eikä tulosten vertailu loppukyselyyn ollut mahdollista, kun vastaukset alkukyselystä puuttuivat. Koska kohderyhmääni oli nimenomaan sellaiset naiset, joilla ei vielä ollut sijoitussalkkua, eivät nämä kolme vastaajaa kuuluneet kohderyhmään.

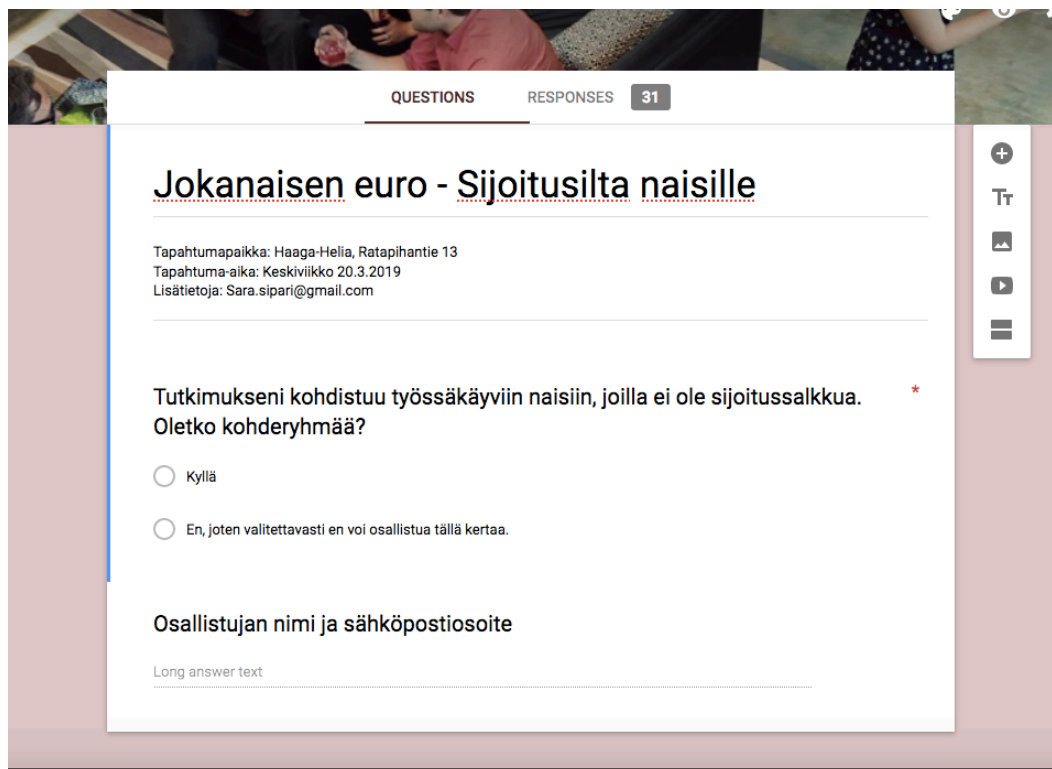
Tutkimuskelpoisia vastauksia tuli siis yhteensä 18. Tulokset keräsin vastaajilta pahvilaatikoon ja yhdistelin alkulomakkeet vastaavan numeron loppulomakkeisiin illan päätteeksi. Läpikäydessäni tuloksia kirjasin ne Microsoft Excel -ohjelmaan ja sillä myös käsittelin niitä ja loin taulukot. Käytin myös IBM SPSS Statistics 24 -ohjelmaa mielipiteitä ja asenteita mittaavien kysymysten 7 ja 8 tulosten taulukoimiseksi.

5 Sijoitusilta ja kyselytutkimus

Tarkoitukseni oli tutkia lisääkö tieto naisten halukkuutta alkaa sijoittajiksi. Halusin samalla myös jakaa tietoa naisille, joten päädyin pitämään kokonaisen sijoitusillan sen sijaan että olisin lähtenyt tutkimaan pelkällä kyselylomakkeella esimerkiksi syitä siihen, miksi nainen ei ole aloittanut sijoittamista. Sijoitusillan aluksi ja lopuksi osallistujat vastasivat lähes identtisiin kyselyihin. Vastausten perusteella tutkin sitä, lisäkö annettu tieto sijoitushalukkuutta ja olisivatko vastaajat illan jälkeen valmiita aloittamaan sijoittamisen. Tutkin myös sitä, muuttiko tieto naisten asenteita ja mielipiteitä sijoittamisesta.

5.1 Sijoitusilta naisille

Järjestin sijoitusillan nimeltä Jokanaisen euro -Sijoitusilta naisille Haaga-Heliassa Pasi-lassa keskiviikkona 20.3.2019 kello 17.30–19.00. Ilta oli tarkoitettu tutkimuksen kohderyhmälle, eli työssäkäyville naisille, jotka eivät olleet sijoittaneet aiemmin. Pyrin varmistamaan osallistujien olevan kohderyhmää tarkistamalla sen kahdessa eri vaiheessa. Kutsuin ihmiset sijoitusiltani luomalla Facebook -tapahtuman 20.2.2019, jossa kerroin tulevasta tapahtumasta. Tapahtumassa ilmoitin, että se oli suunnattu työssäkäyville naisille, joilla ei vielä ole sijoitussalkkua. Pyysin myös osallistujia ilmoittautumaan linkin kautta, jossa osallistuja vahvisti olevansa tätä kohderyhmää (kuva 3).



The image shows a screenshot of a survey form. At the top, there are tabs for 'QUESTIONS' and 'RESPONSES' with a count of '31'. The title of the survey is 'Jokanaisen euro - Sijoitusilta naisille'. Below the title, the location is 'Haaga-Helia, Ratapihantie 13', the date is 'Keskiviikko 20.3.2019', and the contact email is 'Sara.sipari@gmail.com'. The main question is 'Tutkimukseni kohdistuu työssäkäyviin naisiin, joilla ei ole sijoitussalkkua. Oletko kohderyhmää?' with two radio button options: 'Kyllä' and 'En, joten valitettavasti en voi osallistua tällä kertaa.' Below the question is a text input field for 'Osallistujan nimi ja sähköpostiosoite' with a placeholder 'Long answer text'. On the right side of the form, there is a vertical toolbar with icons for adding, deleting, and other actions.

Kuva 3. Ilmoittautumislinkki sijoitusiltan.

Valmistelin sijoitusiltaan kymmeniä tunteja, tein kyselylomakkeet sekä Powerpoint –esityksen. Esittelin ja selitin illan aikana vain yleisiä asioita sijoittamisesta menemättä mihinkään yksittäiseen sijoitustuotteeseen sen syvällisemmin. Esimerkeissani käytin useita eri yrityksiä sekä kuvitteellista yritystä, jotta en vaikuttaisi siltä että suosittelen erityisesti jotain tiettyä palveluntarjoajaa tai sijoituskohdetta.

Illan aluksi osallistujat vastasivat alkukyselyyn (liite 1). Sen jälkeen aloitin Powerpoint -esitykseni (liite 2). Esityksessä oli yhteensä 30 diaa ja se alkoi vastuuvapauslausekkeella. En suositellut mitään yksittäistä yritystä tai sijoitustapaa, sillä minulla ei ole pätevyyttä sijoitus-suositusten antamiseen. Esitys oli jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa käsitteli aihetta ”Minustako sijoittaja?”, toinen osa aihetta ”Mihin rahat voi sijoittaa” ja kolmas osa oli otsikoitu ”Miten sijoittaminen aloitetaan?”.

Ensimmäisessä osiossa kerroin, mikä on säästämisen ja sijoittamisen ero, ja miten yleinen taloustieto vaikuttaa raha-asioihin esimerkiksi velkaa ottaessa. Sen jälkeen kerroin mikä on pankin tehtävä, sillä yleisesti käytössä oleva sanonta ”raha makaa pankkitilillä” antaa mielestäni virheellisen kuvan siitä, mitä rahat käyttötilillä tekevät, eikä tuo tarpeeksi ilmi sitä, että pankki saa tuloja lainaamalla tallettajien varat eteenpäin.

Kerroin esityksessäni myös, että sijoittaminen ei ole rikkaiden keinottelua vaan ihan yleinen tapa hoitaa varallisuuttaan niin yksityishenkilöillä kuin lukuisilla yrityksillä ja instituutioillakin. Vaikka yksityishenkilöillä ja piensijoittajilla summat liikkuvat eri tasoilla kuin instituutioilla, periaate tuoton saamisesta omille rahoilleen ja myös sijoituskohteet voivat olla samoja. On sijoituskohteita, joihin ei piensijoittaja pysty sijoittamaan, vaikka eläkeyhtiö pystyykin (esimerkiksi kiinteistöt) mutta yleisesti ottaen yritysten osakkeita voi pörssistä ostaa kuka tahansa, ja omat rahat sijoittamalla niistä saa tuoton itse.

Ensimmäisen osion aikana selitin myös joukon termejä kuten korko ja riski, inflaatio, koronkorko ja hajauttaminen. Kerroin myös, miten korko, riski ja inflaatio vaikuttavat tuottoon ja näytin esimerkkilaskelmia. Ensimmäinen osio päättyi kahvitaukoon.

Toisessa osiossa selitin perusasiat siitä mitä ovat korkosijoitukset, rahastot ja osakkeet. Koska halusin kertoa vain ihan perusasioita sijoittamisesta ja aika oli erittäin rajallinen, en käynyt läpi muita sijoitusvaihtoehtoja, kuten kiinteistöihin, metsään tai raaka-aineisiin sijoittaminen.

Aloitin korkosijoituksilla, sillä monesti ne jäävät vähemmälle huomiolle, kun sijoittamisesta kerrotaan lehdissä tai blogeissa. Aihe on vieras ja monelle tulikin yllätyksenä se, että hän

onkin jo oikeastaan sijoittaja, sillä säästää määräaikaistilille tai säästötilille. Yksinkertaisimmillaan sijoittaminen on juuri sitä, säästämistä esimerkiksi säästötilille. Riski rahojen menettämiseen on matala ja niin on tuottokin.

Kerroin mitä tarkoitetaan kun puhutaan rahastosta, sekä annoin esimerkkejä siitä, minkälaisia rahastoja on tarjolla. Kerroin myös, miksi moni sijoittaa niihin ja mitä ylipäättään on hyvä tietää ennen kuin sijoittaa johonkin tiettyyn rahastoon. Tulee esimerkiksi lukea huolella avaintietoesite sekä rahastoesite, sillä niistä selviävät mikä rahaston tarkoitus on, millaiset kulut siinä on ja mitä rahasto sisältää ja mikä on historiallinen tuotto sekä minkälaista riskiä siinä on.

Osakkeista aloitin kertomalla mikä on osakeyhtiö ja mikä sen tarkoitus on. Sen jälkeen kerroin, miten osake on osuus yrityksestä ja mihin se oikeuttaa, mistä osakesijoitusten tuotto tulee. Kerroin myös syitä siihen, miksi ihmiset haluavat sijoittaa suoriin osakkeisiin sekä riskejä mitä osakesijoituksista voi tulla. Myös osake-esittelyssä yksi dia käsitteli sitä, mitä kannattaa selvittää ennen tiettyyn osakeyhtiöön sijoittamista. Esimerkiksi yrityksen perustiedot tulee käydä läpi ja on hyvä pohtia myös sitä, mikä osakkeen hinta on. Jos on tapahtunut jotain erityistä, jonka takia hinta on mahdollisesti korkeampi tai matalampi mitä se yleensä on, on siitä hyvä tietää. Jos esimerkiksi yritys on ilmoittanut, että sillä menee huonosti, saattaa hinta olla halvempi kuin se on ollut vaikka kuukausi aikaisemmin. Silloin on syytä miettiä, uskooko yrityksen tuloksen vielä paranevan ja tehdä sijoituspäätös se mielessä. Myös yrityksen arvot tulee tarkistaa ja miettiä, haluaako olla kyseisen yrityksen omistaja tai uskooko ylipäättään kyseisen yrityksen ja sen toimialan tulevaisuuteen. Myös toinen osio loppui kahvitaukoon, sillä asiaa tuli paljon ja olen huomannut että lyhytkin tauko auttaa keskittymään täysillä loppuun saakka.

Viimeisen osion aloitin käymällä läpi muutaman eri pankin internetsivuilla sitä, miten sijoittamisen voi heillä aloittaa. Kerroin, että ennen sijoittamista tulisi jokaisen tehdä katsaus omasta taloustilanteestaan ja kerryttää säästöjä, ettei sijoituksia tarvitse heti lunastaa rahaksi, jos pesukone hajoaa, sillä lyhyellä aikavälillä sijoitusten arvo voi laskea nopeastikin erityisesti osakkeisiin sijoittaessa.

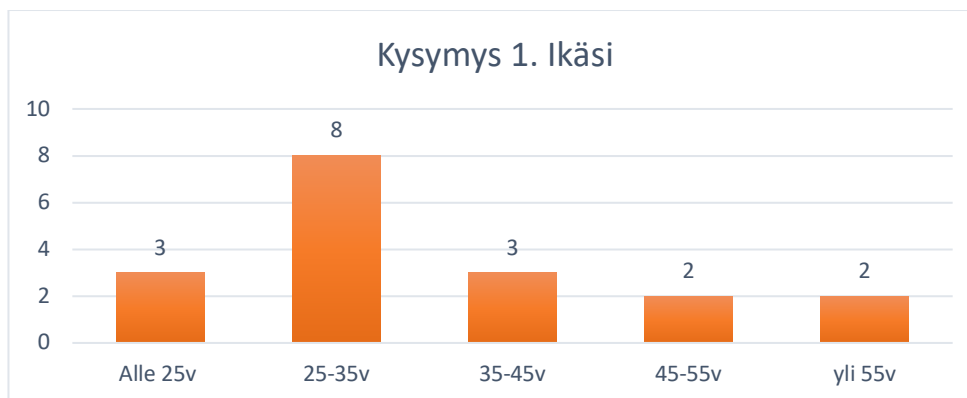
Sen jälkeen kerroin mitä mielestäni kannattaa välttää aloittaessa ja sijoittajana ylipäättään. Sijoituksia ei kannata myydä paniikissa, eikä sijoituskohteita valita sen perusteella, että joku kuulostaa hyvältä tai joku tuttava tai perheenjäsen on sijoittanut siihen. Perustiedot tulisi aina tarkistaa yrityksestä tai sijoituskohteesta. Myöskin keh21 Micotin välttämään tarinoita, jotka kuulostavat liian hyvältä. Sijoittaminen ei ole synonyymi äkkirikastumiselle eikä äkkiköyhtymiselle, vaikka sana joillekin siltä kuulostaakin. Kehotin myös jokaista miettimään itselleen sijoitussuunnitelmaa, jossa kirjaisi ylös kuinka pitkäksi ajaksi haluaa

sijoittaa, minkälaista tuottoa toivoisi ja minkälaista riskiä on valmis ottamaan.

Esityksen lopuksi osallistujat vastasivat vielä loppukyselyyn (liite 2).

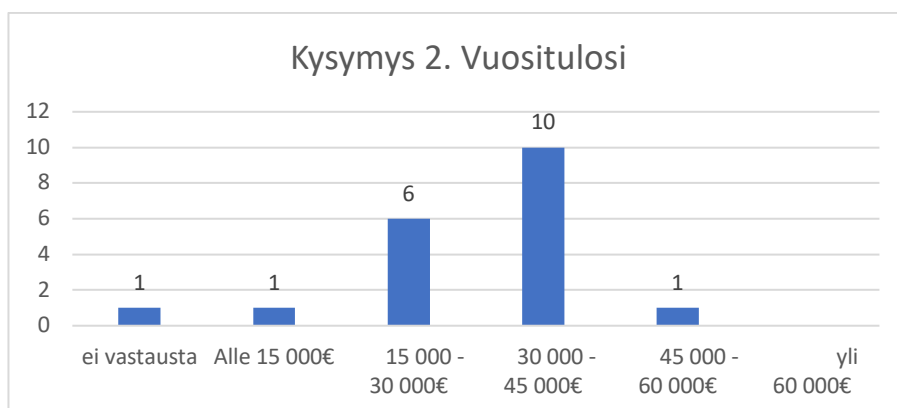
5.2 Kyselytutkimus ja sen tulokset

Alkukyselyn ensimmäiset kaksi kysymystä olivat demografisia. Niillä kartoitettiin vastaajien taustatietoja. Osallistujat olivat kaikki naisia, joten sukupuoli ei kysytty erikseen. Ensimmäinen kysymys koski vastaajan ikää ja toinen vuosituloja. Näitä taustakysymyksiä ei kysytty enää loppukyselyssä.



Kuvio 3. Vastaajien ikäjakauma (n=18)

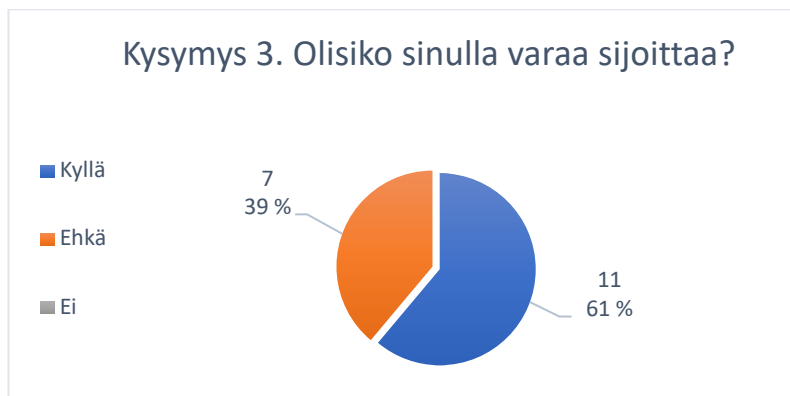
Vastaajat olivat iältään pääosin 25–35-vuotiaita tai vanhempia. Osallistujissa oli mukana myös kolme alle 25-vuotiasta, kolme 35–45-vuotiasta sekä neljä yli 45-vuotiasta (kuvio 3). Vastaajista kymmenen ansaitsi 30 000–45 000 € vuodessa, kuusi ansaitsi 15 000–30 000 € vuodessa. Yksi vastaaja ansaitsi alle 15 000 € ja yksi vastaaja ansaitsi yli 45 000 € (kuvio 4).



Kuvio 4. Vastaajien vuositulot (n=18)

Kysymykset 3–8 koskivat vastaajan aiemmin saamaa tietoa sijoittamisesta, sekä sitä, mitä hän ajatteli itsestään sijoittajana. Loppukyselyssä ei enää kysytty näistä kysymyksistä kysymystä 5. ”Miksi et ole aloittanut sijoittamista” eikä kysymystä 6. ”Oletko saanut mielestäsi selkokielistä tietoa sijoittamisesta?”.

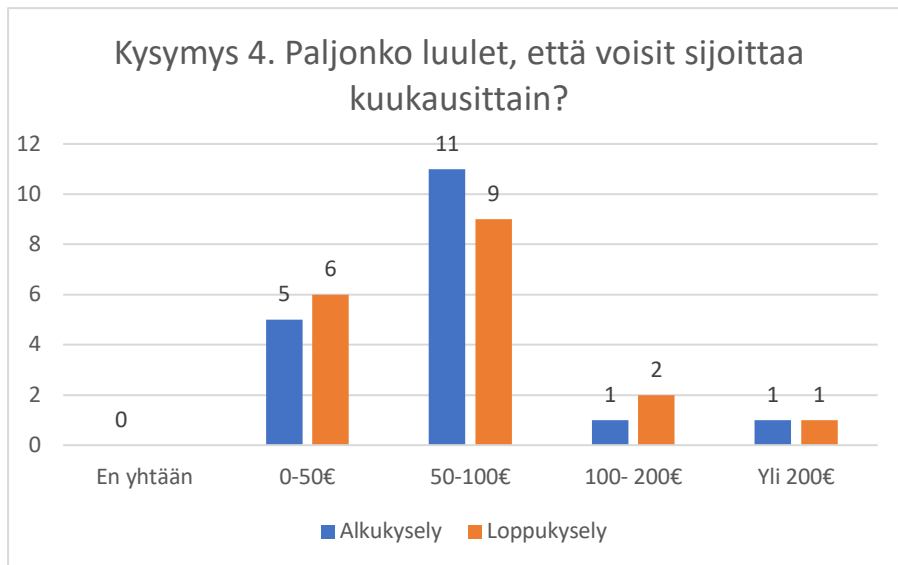
Kysymyksellä kolme kartoitettiin vastaajan mielipidettä siitä, olisiko hänellä varaa sijoittaa. Vastaajista 11 koki, että heillä olisi varaa sijoittaa. Vastaajista seitsemän koki, että heillä ehkä olisi varaa sijoittaa. Kukaan ei vastannut, ettei olisi varaa sijoittaa ollenkaan (kuvio 5).



Kuvio 5. Olisiko sinulla varaa sijoittaa? (n=18)

Neljännessä kysymyksessä kartoitin mahdollisesti sijoitettavan summan suuruutta. Alkukyselyssä 0–50 € kuukaudessa ajatteli pystyvänsä sijoittamaan 5 vastaajaa ja loppukyselyssä saman summan oli valmis sijoittamaan 6 vastaajaa (kuvio 6). Suurin osa ajatteli pystyvänsä sijoittamaan 50–100 € kuukaudessa sekä alkukyselyssä, että loppukyselyssä.

Yksi henkilö ajatteli alkukyselyssä voivansa sijoittaa 100–200 € mutta loppukyselyssä samaa ajatteli kaksi vastaajaa. Sekä alku- että loppukyselyssä oli yksi henkilö, joka ajatteli voivansa sijoittaa yli 200 € kuukaudessa.



Kuvio 6. Kuinka paljon voisit sijoittaa kuukausittain? (n=18)

Kysymys viisi, joka oli vain alkukyselyssä, kartoitti vastaajilta syytä siihen, miksi he eivät ole aloittaneet sijoittamista aikaisemmin (kuvio 7). Tähän oli mahdollista valita useampi vaihtoehto, ja siitä syystä vastauksia on enemmän kuin vastaajia.

Selkeästi suurin este sijoittamisen aloittamiseen oli vastaajilla se, ettei heillä ollut tarpeeksi tietoa sijoittamisesta. Näin vastasi 16 vastaajaa. Seuraavaksi suurin syy oli se, ettei sijoittaminen ollut tuntunut ajankohtaiselta. Kolme vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon ”Minulla ei ole ollut varaa sijoittaa”. Tässä kysymyksessä oli myös avoin vastausvaihtoehto ”Muu syy”, johon vastaaja 6 oli kirjoittanut syyksi ”*tuhlaan rahani*”.



Kuvio 7. Miksi et ole aloittanut sijoittamista? (vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon)

Kysymyksellä kuusi (kuvio 8.) kartoitettiin sitä, olivatko osallistujat saaneet selkokielistä tietoa sijoittamisesta aiemmin ja jos olivat, niin mistä tietoa oli saatu. Valmiita vaihtoehtoja oli neljä, joista yhdessä oli avoin vastausvaihtoehto. Vaihtoehdot olivat ”Olen, pankilta”,

”Olen itse tietoa etsimällä esim. internetistä”, ”Olen saanut tietoa muualta, mistä?” sekä ”En ole saanut tietoa”.



Kuvio 8. Oletko saanut selkokielistä tietoa sijoittamisesta? (n=18)

Vain yksi vastaajista ilmoitti saaneensa selkokielistä tietoa pankilta.

Viisi vastaajaa ilmoitti saaneensa tietoa itse etsimällä esimerkiksi internetistä ja vastaaja 15 kirjoitti vastausvaihtoehdon perään ”sosiaalisesta mediasta, esim. mimmit sijoittaa”.

Kuusi vastaajaa kertoi saaneensa tietoa muualta. Vastaaja 5 kertoi saaneensa tietoa ”hajanaisesti LinkedInin kautta tai blogeista, mutta vain vähän”, vastaaja 8 ”ystävältä” ja Vastaaja 12 on saanut tietoa ”facebookista Vastaaja 17 on saanut tietoa amk:sta” ja vastaaja 18 on saanut tietoa ”ammattikoulusta”. Vastaaja 35 vastasi saaneensa tietoa ”mainoksista”.

Lisäksi kuusi vastaajaa ilmoitti, ettei ole saanut tietoa mistään lähteestä. Vastaaja 10 kirjoitti vastausvaihtoehdon perään saaneensa ”epäselvää horinaa kylläkin, pankista”.

Kysymys seitsemän ”Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?” ja kysymys kahdeksan ”Mielipiteesi sijoittamisesta?” (kuva 4) kartoittivat vastaajien luottamusta siihen, että he itse osaisivat sijoittaa. Kummatkin kysymykset kysyttiin sekä alku- että loppukyselyssä, jotta voitiin mitata nimenomaan sitä, muuttiko tieto vastaajan asenteita ja mielipiteitä sijoittamista kohtaan. Lisäksi kysymyksessä 8 oli avoin vastausvaihtoehto ”Muuta, mitä?”.

7. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?

En luota siihen yhtään 1 2 3 4 5 Luotan siihen täysin

8. Mieltäsi sijoittamisesta?

Epäkiinnostavaa 1 2 3 4 5 Kiinnostavaa
Vaikeaa 1 2 3 4 5 Helppoa
Yhdentekevää 1 2 3 4 5 Tärkeää
Ei sovi kaikille 1 2 3 4 5 Sopii kelle tahansa
Muuta, mitä? _____

Kuva 4. Kysymykset 7 ja 8.

Vastausvaihtoehdot kummassakin kysymyksessä olivat 5-portaisella asteikolla. Numero 1 kuvasti negatiivisinta mielipidettä ja numero 5 puolestaan positiivisinta mielipidettä.

Kysymys 7. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa? En luota siihen yhtään 1 - 5 Luotan siihen täysin

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Alkukysely. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?	18	1	5	2,83	1,098
Loppukysely. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?	18	3	5	4,06	,639

Kuvio 9. Vastaukset kysymykseen 7.

Kysymyksen seitsemän (kuvio 9) vastauksista tuli alkukyselyssä keskiarvoksi 2,83 maksimiarvon ollessa 5. Keskihajonta oli 1,098. Loppukyselyssä keskiarvo nousi 4,06, keskihajonnan ollessa 0,639.

Alkukyselyssä vastaajien mielestä (kuvio 10) sijoittaminen oli kiinnostavaa keskiarvolla 4,06, helppoa keskiarvolla 2,11, tärkeää keskiarvolla 3,78 sekä sopii kelle tahansa keskiarvolla 3,33, kaikkien kohtien maksimiarvon ollessa 5. Avoimeen vastauskohtaan "Muuta, mitä?" vastaaja 8 kirjoitti sijoittamisen olevan "pelottavaa" ja vastaaja 35 kirjoitti "hyvätuloisille".

Kysymys 8. Mielipiteesi sijoittamisesta? Alkukysely

	Sijoittaminen on kiinnostavaa.	Sijoittaminen on helppoa.	Sijoittaminen on tärkeää.	Sijoittaminen sopii kelle tahansa.
Keskiarvo	4,06	2,11	3,78	3,33

Kuvio 10. Alkukyselyn vastaukset kysymykseen 8.

Loppukyselyssä (kuviokuva 11) sijoittaminen oli kiinnostavaa keskiarvolla 4,61, helppoa keskiarvolla 3,61, tärkeää keskiarvolla 4,39 sekä sopii kelle tahansa keskiarvolla 4, kaikkien kohtien maksimiarvon ollessa 5.

Kysymys 8. Mielipiteesi sijoittamisesta? Loppukysely

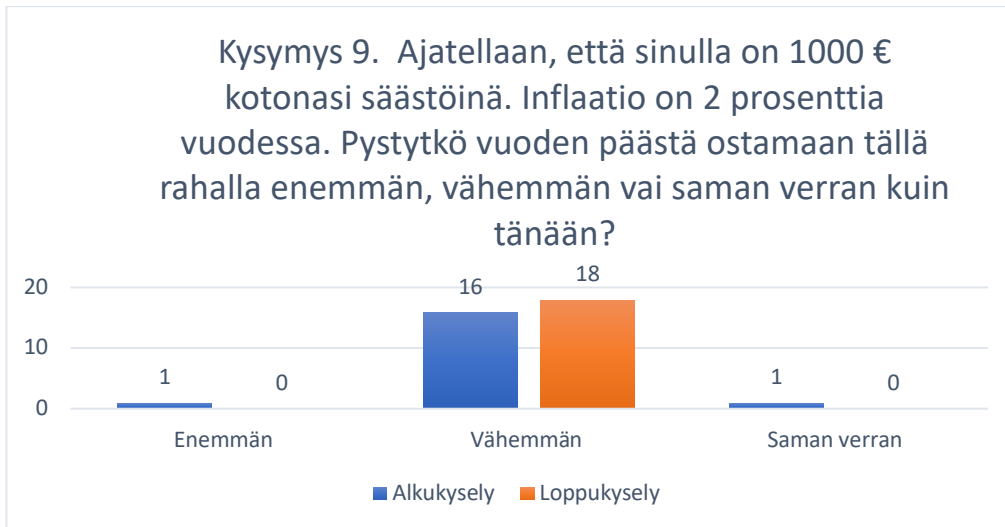
	Sijoittaminen on kiinnostavaa.	Sijoittaminen on helppoa.	Sijoittaminen on tärkeää.	Sijoittaminen sopii kelle tahansa.
Keskiarvo	4,61	3,61	4,39	4,00

Kuvio 11. Loppukyselyn kysymys 8. Mielipiteesi sijoittamisesta?

5.3 Talouslukutaitoon liittyvät kysymykset

Halusin kyselyssäni tarkistaa millä tasolla vastaajien talouslukutaito on. Talouslukutaidon puute on myös tiedon puutetta, joten varmistin sijoitustilaisuudessa, että nämä neljä osiota tulevat huolellisesti käsitellyiksi. Koska kyseessä oli seurantatutkimus, pystyin näkemään onko vastauksissa illan jälkeen positiivista muutosta. Talouslukutaitoon liittyvät kysymykseni olivat mukaeltu Kalmin & Ruuskasen (2016) ja Standard & Poor's (2015) tutkimuksissa käytetyistä kysymyksistä talouslukutaidon selvittämiseksi vertailukelpoisilla kysymyksillä.

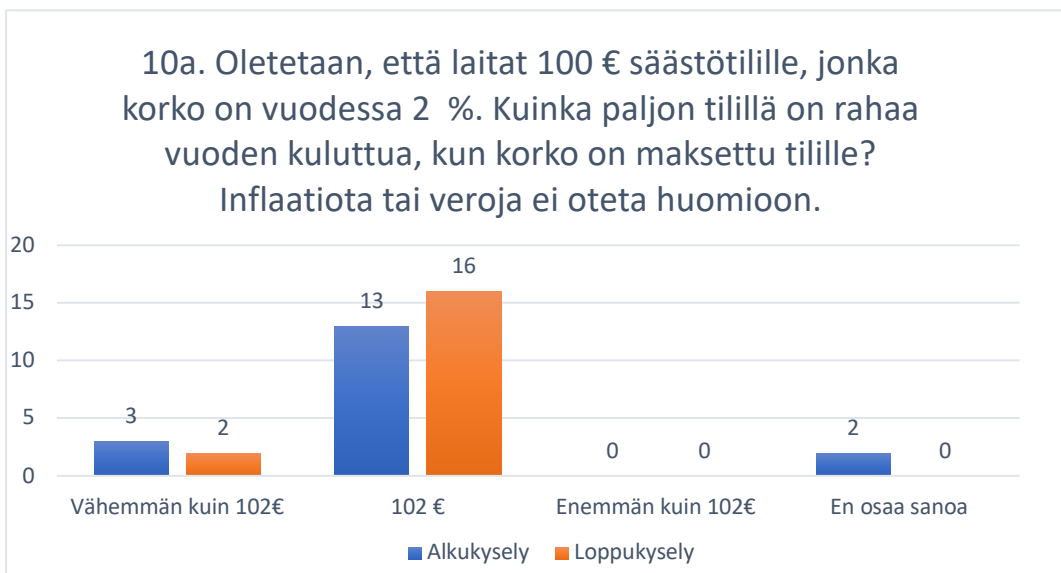
Kysymys yhdeksän koski inflaatiota ja siinä kysyttiin, kuinka paljon ostovoimaa on 1000 eurolla vuoden päästä, jos inflaatio on 2 %. Alkukyselyssä vain kaksi ei osannut vastata oikein ja loppukyselyssä kaikki 18 vastaajaa vastasivat oikein eli "vähemmän". Samalla rahalla saa silloin vähemmän kuin tänään (kuviokuva 12).



Kuvio 12. Inflaatio (n=18)

Seuraava kysymys oli kaksiosainen. Kysymys 10a koski korkoa. Kysymyksessä kysyttiin, kuinka paljon 1000 euroa on vuoden päästä, jos korko on 2 % eikä veroja tai inflaatiota oteta huomioon. Oikea vastaus oli, että tilillä on vuoden päästä 102 euroa.

Alkukyselyssä (kuvio 13) kolme vastaajaa vastasi summan olevan vähemmän kuin 102 euroa ja kaksi vastasi "en osaa sanoa" eli yhteensä 13 osasi vastata kysymykseen oikein. Loppukyselyssä kaksi vastasi vastauksen olevan vähemmän kuin 102 euroa eli oikein vastasi 16 vastaajaa.

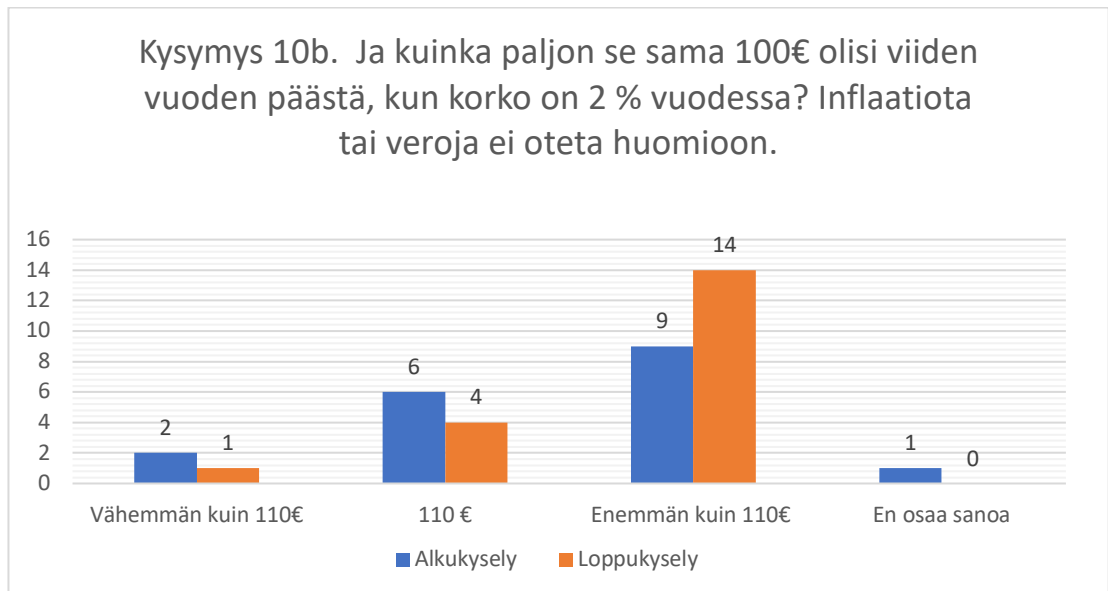


Kuvio 13. Korko (n=18)

Kysymys 10b (kuvio 14.) koski koron korkoa kysymällä kuinka paljon se sama 100 € olisi viiden vuoden päästä 2 % korolla, jos inflaatiota tai veroja ei oteta huomioon. Oikea vastaus on, että tilillä on viiden vuoden päästä enemmän kuin 110 €, sillä myös korko kasvaa korkoa.

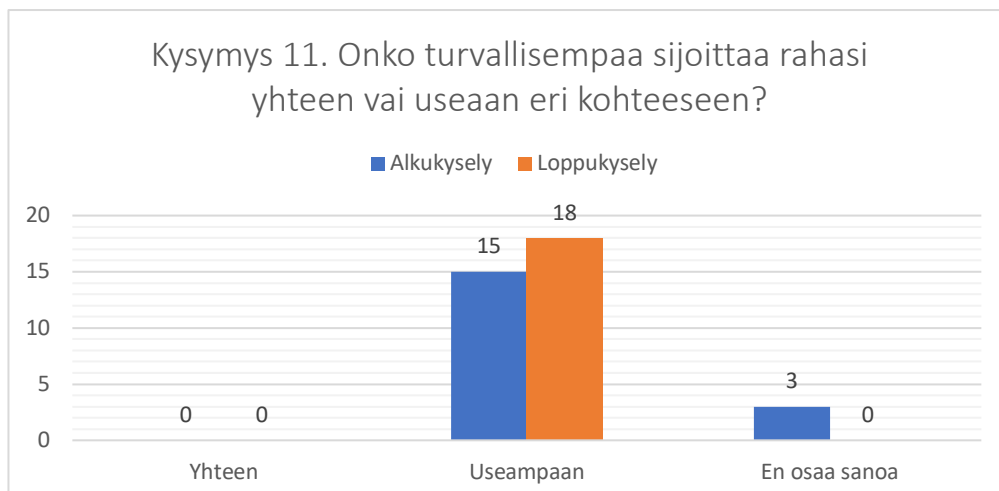
Alkukyselyssä vähemmän kuin 110 € vastasi kaksi vastaajaa, loppukyselyssä näin vastasi yksi vastaaja. Tasan 110 € vastasi alkukyselyssä kuusi vastaajista ja loppukyselyssä neljä.

Oikean vastauksen tiesi jo alkukyselyssä yhdeksän vastaajaa, sijoitusillan jälkeen vastauksen tiesi 14 vastaajaa. Yksi vastasi alkukyselyssä ”en osaa sanoa”.



Kuvio 14. Koronkorko (n=18)

Viimeinen talouslukutaitoon liittyvä kysymys 11 koski riskin hajauttamista. Tämä oli myös alkukyselyn viimeinen kysymys. Kysymyksessä kysyttiin, onko turvallisempaa sijoittaa yhteen vai useampaan kohteeseen. Alkukyselyssä 15 vastasi useampaan ja kolme, etteivät he osaa sanoa. Loppukyselyssä kaikki 18 vastasivat oikein, eli että on turvallisempaa sijoittaa rahat useampaan kuin yhteen kohteeseen (kuvio 15).



Kuvio 15. Hajauttaminen (n=18)

Kansainvälisesti verrattuna suomalaisilla on talouslukutaito korkealla tasolla ja se näkyy myös vastauksissa.

Taulukko 1. Talouslukutaitoisia ennen sijoitusiltaa

ALKUKYSELY	Oikein=1	Väärin=0	Jos 3p tai yli niin		
Vastaaja	Inflaatio	Korko	Koronkorko	Hajautus	Talouslukutaitoinen
1	1	1	1	1	4
2	1	1	1	1	4
3	0	1	0	1	2
4	1	0	0	1	2
5	1	1	1	1	4
6	1	1	1	1	4
7	1	1	1	1	4
8	1	1	0	1	3
9	1	0	0	0	1
10	1	1	0	1	3
11	1	0	1	1	3
12	1	1	0	1	3
14	0	1	0	1	4
15	1	1	1	1	4
17	1	0	1	1	3
18	1	1	0	0	2
20	1	1	0	1	3
35	1	0	0	0	1
Oikeita vastauksia	16	13	8	15	13

Ennen sijoitusiltaa talouslukutaitoisia oli 13 vastaajaa, eli yli 70 % vastaajista (taulukko 1). Sijoitusillan päätteeksi (talouslukutaitoisia oli vastaajista kahta vajaa kaikki, eli yhteensä 16 vastaajaa (taulukko 2). Taulukoiden pisteidenlaskurivillä talouslukutaitoiset on merkitty vihreällä värillä ja talouslukutaidottomat keltaisella.

Taulukko 2. Talouslukutaitoisia sijoitusillan jälkeen

LOPPUKYSELY	Oikein=1	Väärin=0	Jos 3p tai yli niin		
Vastaaja	Inflaatio	Korko	Koronkorko	Hajautus	Talouslukutaitoinen
1	1	1	1	1	4
2	1	1	1	1	4
3	1	1	0	1	3
4	1	0	0	1	2
5	1	1	1	1	4
6	1	1	1	1	4
7	1	1	1	1	4
8	1	1	1	1	4
9	1	1	1	1	4
10	1	1	1	1	4
11	1	1	0	1	3
12	1	1	1	1	4
14	1	1	1	1	4
15	1	1	1	1	4
17	1	1	1	1	4
18	1	1	0	1	3
20	1	1	1	1	4
35	1	0	0	1	2
Oikeita vastauksia	18	16	13	18	16

Talouslukutaitoon liittyvät vastaukset (taulukko 3) eriteltyinä sen mukaan kuinka moni vastaaja vastasi kysymykseen oikein. Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa (2016), joka koski sekä suomalaisia naisia että miehiä, inflaatiota ja reaalikorkoa koskevaan kysymykseen vastasi oikein 77 % vastaajista. Alkukyselyssä sijoitusiltaan osallistuneista naisista 89 % osasi vastata oikein kysymykseen inflaatiosta ja loppukyselyssä samaan vastasi oikein jokainen osallistuja.

Taulukosta 3 nähdään myös, että Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa (2016), korkoa koskevaan kysymykseen vastasi oikein 79 % osallistuneista, kun sijoitusiltaan osallistuneista naisista samaan kysymykseen osasi vastata alkukyselyssä 72 % ja loppukyselyssä 89 % oikein.

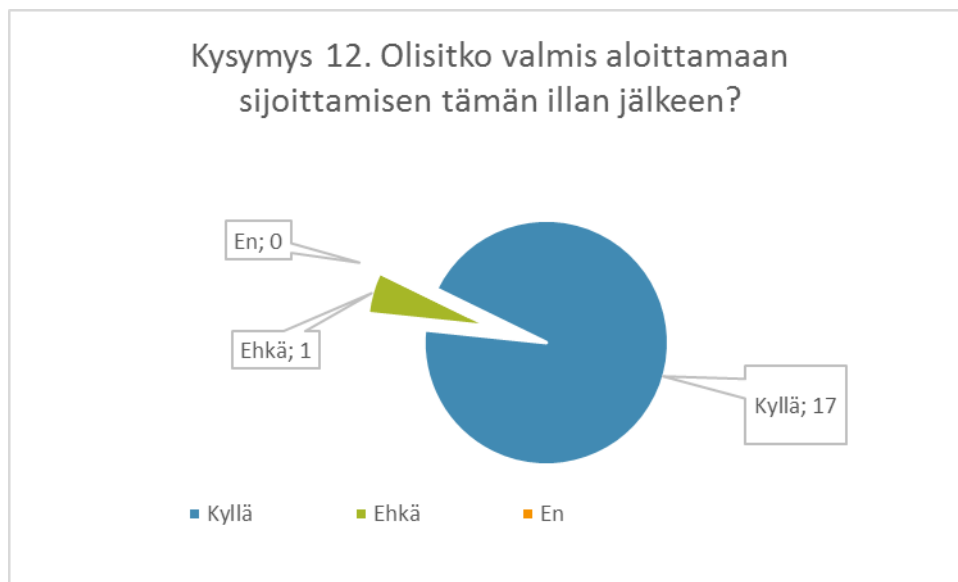
Taulukko 3. Talouslukutaitokysymyksiin oikein vastanneita

Kysymykset	Kalmi & Ruuskanen	Alkukysely	Loppukysely
K36. Inflaatio ja reaalikorko*	77 %	89 %	100 %
K38. Korko	79 %	72 %	89 %
K39. Koronkorko	47 %	44 %	72 %
K40c. Riskin hajauttaminen	66 %	83 %	100 %

Koronkorkoa koskevaan kysymykseen vastasi Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa (2016), 47 % vastaajista oikein. Sijoitusiltaan osallistuneista naisista siihen vastasi oikein alkukyselyssä 44 % ja loppukyselyssä 72 % vastaajista (taulukko 6).

Viimeiseen talouslukutaitoa mittaavaan kysymykseen koskien riskin hajauttamista vastasi Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa (2016) 66 % vastaajista oikein. Sijoitusiltaan osallistuneista samaan kysymykseen vastasi alkukyselyssä 83 % ja loppukyselyssä 100 % vastaajista oikein (taulukko 3).

Loppukyselyssä oli viimeisenä lisäksi vielä kysymys 12 koskien sitä, olisiko vastaaja valmis pidetyn sijoitusillan jälkeen aloittamaan sijoittamisen (kuvio 16).



Kuvio 16. Kuinka moni olisi valmis aloittamaan sijoittamisen tietoa saatuaan (n=18)

Vastausvaihtoehtoina olivat ”Kyllä”, ”Ehkä” ja ”En”. Vastaajista 17 vastasi kyllä ja yksi vastasi ehkä. Yksikään vastaajista ei vastannut ”En”.

6 Pohdinta

Sijoitusillan päätteeksi tyypillisen vastaajan luottamus siihen, että juuri hän osaisi sijoittaa, nousi. Loppukyselyn tulosten perusteella sijoittaminen oli kiinnostavampaa, helpompaa ja tärkeämpää sekä sopi enemmän kenelle tahansa kuin alkukyselyn tuloksissa.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, lisääkö tieto naisten sijoitushalukkuutta. Tutkimustuloksista selvisi, että tieto lisää merkittävästi naisten halukkuutta alkaa sijoittajiksi.

Kysymykset 3 ”Olisiko sinulla varaa sijoittaa” (kuvio 5) ja 4 ”Paljonko luulet, että voisit sijoittaa kuukausittain?” (kuvio 6) olivat sekä alku- että loppukyselyssä, sillä halusin selvittää vaikuttaisiko saatu tieto ja mahdollisesti parempi käsitys sijoitusmaailmasta ja siitä mitä sijoittaminen tarkoittaa, myös siihen, kuinka paljon vastaaja uskoi hänellä olevan varaa laittaa sijoituksiinsa. Näin ei tulosten perusteella tapahtunut, vaan vastaajan mielipide siitä kuinka paljon hän pystyisi sijoittamaan pysyi lähes poikkeuksetta samana.

Halusin myös tutkia sitä, muuttaako tieto vastaajien asenteita ja mielipiteitä sijoittamista kohtaan. Vastaajien luottamus itseensä sijoittajina oli alkukyselyssä vain 2,83 maksimiarvon ollessa viisi, keskihajonta vastauksissa oli 1,098. Loppukyselyssä luottamus itseensä sijoittajana oli noussut keskiarvoksi 4,06 ja keskihajonta laskenut lukuun 0,639. Alkukyselyssä seitsemän vastaajaa valitsi kysymyksen negatiivisimmat vaihtoehdot 1 tai 2 ilmaisten, etteivät luota itseensä sijoittajina yhtään tai lähes yhtään. Loppukyselyssä kukaan vastaajista ei enää valinnut näitä kahta vaihtoehtoa, eli kaikki kokivat luottavansa itseensä sijoittajina vähintään valinnan 3 verran asteikolla 1–5.

Tämä kertoo huimasta itseluottamuksen noususta, vaikka kyseessä ei lopulta ollut kuin yksi sijoitusilta, joka kesti reilun tunnin ja käsitteli aivan perusasioita. Mielestäni tämä on yksi merkittävimpiä tuloksia, joita tutkimuksesta tuli. Tutkimuksen perusteella näyttää erittäin todennäköiseltä, että tiedolla saadaan naisten itseluottamusta lisättyä sijoittamisen suhteen. Sitä kautta saataisiin varmasti enemmän naisia sijoittamaan. Vain yksi reilu tunnin esitys, eikä kukaan enää kokenut, ettei luota itseensä yhtään sijoittajana.

Myös mielipiteet ja asenteet sijoittamista kohtaan muuttuivat selkeästi positiivisemmiksi. Sijoittaminen oli jo ennen sijoitusiltaa vastaajien mielestä hyvin kiinnostavaa, mutta sitä kohtaa selittää varmasti myös se, että he ylipäättään olivat tulleet kuuntelemaan vapaa-ajallaan sijoittamisen perusteita. Sen sijaan helppona naiset eivät sijoittamista aluksi kokeneet lainkaan, sillä vastausten keskiarvo oli alkukyselyssä vain 2,11 maksimiarvon ollessa viisi. Sijoitusillan loppuksi vastausten keskiarvo siitä, onko sijoittaminen helppoa heidän

mielestään, oli noussut 3,61:een!

Sijoittamisen tärkeys oli noussut 3,78:sta 4,39:ään eli monet myös kokivat illan jälkeen sijoittamisen tärkeämmäksi kuin mitä he olivat siitä ajatelleet aikaisemmin. Toivoin sijoitusilteni vaikuttavan siihen, että osallistujat huomasivat, että myös nainen voi sijoittaa ja se on tärkeää kelle tahansa, myös vaikkei olisi varakas tai mies. Alkukyselyssä sijoittaminen sopi kelle tahansa keskiarvolla 3,33 kun loppukyselyssä vastausten keskiarvo oli tasan 4. Tulosten perusteella juuri näin tapahtui. Illan aikana nousi naisten itseluottamus sekä käsitys siitä, että sijoittaminen on tärkeää kaikille eikä ollenkaan niin vaikeaa mitä he olivat ennen iltaa ajatelleet.

Vastaajien talouslukutaito sen sijaan oli erittäin hyvällä tasolla jo ennen sijoitusiltaa. Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa oli tutkittu suomalaisten miesten ja naisten talouslukutaitoa. Siinä myös todettiin, että naisilla tulokset olivat heikompia kuin miehillä. Tutkimuksessani talouslukutaitoon liittyvistä kysymyksistäni kolme pohjautuivat suoraan Kalmi & Ruuskasen käyttämiin kysymyksiin K38, K39 sekä K40c (liite 3). Kysymyksen K36 sijaan vastaajilta kysyttiin pelkästä inflaatiosta, joten sen tulosten vertaaminen suoraan kysymyksen K36 tuloksiin ei ollut mahdollista. Koska tein kyselyn pelkästään naisille, joilla taloustietämys on miesten taloustietämystä heikompaa, koen että vastaukset mukailevat kysymysten K38 sekä K39 osalta erittäin hyvin Kalmi & Ruuskasen saamia tuloksia.

Kysymys inflaatiosta on ollut vastaajille selkeästi helpompi omassa tutkimuksessani kuin kysymys inflaatiosta ja reaalikorosta Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa. Myös kysymys K40c riskin hajauttamisesta on oman tutkimukseni alkukyselyssä vastaajilla mennyt 83 % oikein, kun Kalmi & Ruuskasen tutkimuksessa se meni oikein vain 66 % vastaajista.

Yli 70 % eli osallistuneista naisista 13 oli talouslukutaitoisia, kun talouslukutaitoon vaadittiin kolme oikeaa vastausta ja kysymyksiä oli neljä. Tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että talouslukutaito ei sellaisenaan riitä saamaan naisia sijoittamaan rahojaan. Sijoitusillan lopuksi talouslukutaitoisia oli 16. Hieman yllättäen Kalmi & Ruuskasen tutkimukseen verrattuna kyselyyn osallistuneet naiset osasivat vastata hajauttamiseen ja inflaatioon liittyviin kysymyksiin huomattavasti paremmin jo alkukyselyssä kuin suomalaiset keskimäärin. Loppukyselyssä jokainen tiesi jo vastauksen näihin kahteen. Toinen kohta joka nousee talouslukutaitoa koskevassa osuudessa selkeästi esille, on kysymys koron korosta. Koron korko on niin oleellinen osa sijoitusvarallisuuden kertymistä, että jäin miettimään, onko tämä yksi merkittävimmistä esteistä naisten sijoittamisen aloittamiselle, ettei ymmärretä koronkoron vaikutusta tuottoon.

7 Johtopäätökset

Naisten taloudellinen asema on yleisesti heikompi kuin miesten. Naisen euro on vain 84 senttiä, heidän keskiansionsa on matalampi ja naisten pienituloisuusaste suurempi kuin miehillä. Lapsiperhe-elämä heikentää erityisesti naisten työuraa ja ansiotuloja kotona vietettyjen vuosien takia, erotilanteissakin kuluja naisille kertyy enemmän, sillä lapset jäävät paljon useammin asumaan äidin kanssa kuin isän. Eläkeiässä ollessaan naiset saavat keskimäärin huomattavasti matalampaa työeläkettä kuin miehet, joilla työurat ovat olleet pidempiä ja palkat korkeampia. Kaiken kaikkiaan tilanne ei ole tasa-arvoinen, ja olisi mielestäni erittäin tärkeää, että naiset tarttuisivat tähän epäkohtaan ja alkaisivat kerryttää omaa vaurauttaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Jos tiedonpuute on esteenä vaurauden kertymiselle, tulisi tietoa jakaa.

Sijoittaminen ei ole rakettitiedettä, eikä missään nimessä sovellu pelkästään rikkaille tai herroille. Sijoittaminen on järkevää taloudenhoitoa, joka sopii ihan jokaiselle. Siitä tulisi tehdä samanlainen arkinen asia kuin säästämisestä käyttötilille, sillä vaikka pelkkä raha ei tuo onnea, saa sillä kuitenkin pahan päivän varalle turvaa ja vaikka terveyspalveluita. Hyvän päivän varalle sijoittaminen tuo lisäarvoa esimerkiksi isomman asunnon tai paremman sijainnin suhteen tai vaikka mielekkäämpien eläkepäivien muodossa.

Opinnäytetyön pääkysymyksenä on, että alkaisiko useampi nainen sijoittamaan, jos he saisivat asiasta perustietoa. Tutkimuksen alakysymyksiä ovat:

- Muuttaako tieto naisten asenteita ja mielipiteitä sijoittamisesta positiivisempaan suuntaan?
- Luottaako vastaaja siihen, että osaisi sijoittaa?
- Onko nainen, joka ei sijoita, talouslukutaitoinen?

Opinnäytetyössäni halusin tutkia sitä, saisiko tietoa jakamalla naisia innostumaan sijoittamisesta enemmän. Tyypillisin vastaaja oli 25–35-vuotias nainen, joka ansaitsi 30 000–45 000 € vuodessa ja jolla olisi varaa sijoittaa 50–100 € kuukausittain. Vastaaja ei ollut saanut joko ollenkaan selkokielistä tietoa sijoittamisesta tai jos oli, niin tieto oli peräisin koulusta, ystävältä tai sosiaalisesta mediasta. Vaikka tyypillisin vastaaja olikin talouslukutaitoinen, eli hän osasi vastata vähintään kolmeen neljästä talouslukutaitoa mittaavasta kysymyksestä oikein, hän ei ollut aloittanut sijoittamista siitä syystä, että hänellä ei ollut tarpeeksi tietoa siitä.



Kuva 4. Johtopäätökset tutkimuksen kysymyksiin.

Naissijoittajia on vähemmän kuin miessijoittajia ja tutkimukseni tulosten perusteella jakamalla sijoitustietoutta naisille tätä eroa voitaisiin selkeästi kaventaa (kuva 4). Mielenkiintoiset, asenteet ja sijoitushalukkuus nousivat naisilla merkittävästi ja jokainen nainen yhtä lukuun ottamatta vastasi loppukyselyyn viimeiseen kysymykseen, että olisi valmis aloittamaan sijoittamisen pidetyn sijoitusillan jälkeen.

Jatkotutkimuksena olisi erittäin mielenkiintoista kohdentaa vielä tarkemmin sitä, minkälaista naisten tarvitsema sijoitustieto on. Onko juuri koron korko se, mistä pitäisi puhua ja minkä ymmärtäminen saisi naiset sijoittamaan? Mielenkiintoista olisi myös selvittää, että miten sekä missä muodossa esitettyä sijoitustietoa saisi jaettua mahdollisimman suurelle joukolla naisia niin, että he kiinnostuisivat siitä.

Sekä tekemäni tutkimus, että mahdolliset jatkotutkimukset asiaan liittyen hyödyttävät esimerkiksi finanssipalveluita tarjoavia tahoja, jotka haluavat kasvattaa asiakasmääriään. Tutkimuksen tulos, eli se, että lisää naisia voisi saada sijoittajiksi tietoa jakamalla lisää myös naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

7.1 Ongelma-alueet ja riskit

Ennen työn aloittamista kartoitin tulevia ongelma-alueita. Mietin, että pelkästään naisia ja sijoittamista käsitteleviä tutkimuksia on varmasti haasteellista löytää tietoperustaan. Kyselylomakkeen luominen oli toinen haaste. Sen tuli mitata oikeita asioita, olla tarpeeksi yksinkertainen ja selkeä.

Sijoitusillan tietopaketin kasaaminen, sen päättäminen mistä kerron ja kuinka syvällisesti sekä miten saisin tiedon tarpeeksi yksinkertaiseen muotoon toi myös omat haasteensa. Myös itse esitys oli mietittävä tarkkaan, sillä halusin toki, että yleisö jaksaisi keskittyä koko tunnin tiiviin infopakettin ajan ja saisi vielä mahdollisimman paljon hyötyä siitä. Päätin varmistaa infotilaisuudessa kertomieni asioiden todenperäisyyden useammasta lähteestä, sillä haastetta toi myös se, että olen vasta valmistuva opiskelija, enkä alalla vuosia opettanut tai työskennellyt asiantuntijana.

Riskiksi koin myös kohderyhmän saamisen sijoitusiltaani. Uskoin kyllä että valitsemani ilmoitustapa Facebookissa tavoittaa riittävän määrän kohderyhmään kuuluvia, mutta riski siitä saapuisivatko he kuitenkaan paikalle oli olemassa. Tavoitteenani oli saada noin kolmekymmentä ilmoittautujaa, sillä peruutustapauksissakin halusin paikalle noin 25 osallistujaa. Kahdessa päivässä osallistujia oli nelisenkymmentä ja suljin ilmoittautumislomakkeen. Lopulta kävikin niin, että iltaan saapui paikalle 21 naista, joista kolmen kohdalla kävi ilmi etteivät he kuulu kohderyhmään. Osallistujia oli siis kuitenkin muutama osallistuja vähemmän mitä olin alunperin toivonut minimimääräksi.

Ajankäytön haasteet ovat kaikille yhteisiä, omalta osaltani pyrin varautumaan niihin varaamalla viikoittain kaksi arkipäivää tutkimuksen tekemiselle. En tekisi niinä päivinä edes osaisa aikaisesti töitä, sillä pystyn keskittymään paremmin, kun päivän ainoa tavoite on tehdä opinnäytetyötäni edistäviä asioita. Todellisuudessa pystyin varaamaan vain yhden kokonaisen päivän viikossa opinnäytetyölleni ja lisäksi työstin sitä arki-iltaisina ja viikonloppuisin muutamia tunteja kerrallaan. Se kuitenkin riitti ja sain työn valmiiksi huhtikuun loppuun mennessä, kuten olin toivonutkin.

Ohjelmistojen kanssa ei tullut ongelmia.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden pohdinta

Työssäni tutkin muuttaako taloustiedon lisääminen halukkuutta sijoittaa. Kohderyhmän keräsin Facebookista. Tein sijoitusillasta tapahtumasivun sekä ilmoittautumislomakkeen, jotka jaoin sekä omassa profiilissani että Puskaradio Helsinki -ryhmässä 22.2.2019.

Ilmoittautumislomakkeella varmistin vielä ilmoittautujan olevan kohderyhmää.

Koska ilmoitin sijoitusillasta Facebookissa ja vielä suljetussa, Helsingissä asuville tarkoitettussa ryhmässä, on otosjoukko enemmänkin näyte. Koska vastauksia sain kaiken lisäksi vain 18, eivät tulokset anna luotettavaa kuvaa perusjoukosta vaan tulos on enemmänkin suuntaa antava.

Opinnäytetyössäni kiinnitin erityistä huomiota sijoitusillan valmisteluun, sillä halusin antaa osallistujille tietoa joka hyödyttää heitä mahdollisimman paljon. Esimerkiksi pelkkiin sijoituskohteisiin tutustuminen ei mielestäni riittänyt, vaan halusin tarjota laajempaa ymmärrystä siihen mihin kaikkeen sijoittaminen vaikuttaa ja miksi se on heille tärkeää. Halusin selventää termejä, kuten inflaatio tai koronkorko, joita esimerkiksi mediassa saattaa tulla vastaan, mutta joita ei useinkaan artikkeleissa avata.

Opiskelijan eettisiä ohjeita noudatin parhaani mukaan. Koska tein tutkimuksen itsenäisesti, ei sopimuksia eikä rahoituksellisia tai muita merkittäviä sidonnaisuuksia muihin tahoihin tullut. Perehdyin aiheeseen kattavasti ja resurssini olivat riittävät. Keräsin osallistujilta nimen sekä sähköpostiosoitteen siltä varalta, että olisin esimerkiksi sairastunut ja joutunut perumaan sijoitusillan. Käsittelin saatuja tietoja huolellisuudella, sekä poistin ne välittömästi sijoitusillan päätteeksi. Itse kyselylomakkeeseen vastaajat vastasivat anonyymisti. Lomakkeet oli numeroitu niin että samalla vastaajalla oli saman numeron alku- ja loppukysely (esimerkiksi alkukysely 1 sekä loppukysely 1), jotta seuranta voitiin toteuttaa. Käsittelin, säilytin ja analysoin huolellisesti tutkimuksen kyselylomakkeita.

Uskon vahvasti, että tulokset ovat riittävän tarkkoja siihen, että toistettaessa tämä tutkimus tulokset pysyisivät samansuuntaisina. Reliabiliteettia ja validiteettia olisi kuitenkin lisännyt suurempi vastaajamäärä, johon ei nyt resurssien puutteen takia ollut mahdollisuuksia. Näyte jäi pienemmäksi kuin alun perin toivoin.

7.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Kun aloitin koulun, tiesin jo silloin haluavani jotenkin edesauttaa naisten sijoitustietämystä tulevaisuudessa. Opinnäytetyön aihe muotoutui jo alkuvuosina ja kun opinnäytetyön tekemisen aika tuli, olin jo varma siitä, minkä aiheen ympäriltä haluan tutkimuksen tehdä.

Uskoin ennen työni tekemistä ja uskon edelleen, että naissijoittajien määrää voitaisiin kasvattaa (ja samalla taloudellista tasa-arvoa parantaa) hyvinkin perustasoisella tiedolla. Tiedon tulee vain olla riittävän selkeästi esitetty. Sijoitusiltaani valmistellessa pidin tärkeimpänä sitä, että avaan kaikki asiat tarpeeksi yksinkertaiselle tasolle ja selitän ne ymmärrettävästi. Kun pohja on kunnossa, on helpompi lähteä tutustumaan sitten niihin sijoitustuotteisiin enemmän, jotka kullekin sopivat.

Keräsin ja työstin kymmeniä tunteja materiaalia ja esitystäni ja testasin esityksen selkokielisyyttä 11-vuotiaalla pojalla, sillä opintojeni lisäksi työskentelen finanssialalla ja olen jo tottunut moniin termeihin, kuten esimerkiksi allokaatio, volatiliteetti tai hajauttaminen, jotka

eivät välttämättä ole ollenkaan niin selkeitä heille, jotka eivät sijoita. Kun hän ymmärsi esitykseni ja osasi esittää siitä relevantteja kysymyksiä, koin että se on valmis. Halusin hioa materiaalini myös sen takia kuntoon, että naiset saisivat työstäni oikeaa hyötyä tulevaisuutensa. Taustalla on koko ajan ollut myös ajatukseni siitä, että voisin mahdollisesti tehdä tätä myös yrittäjänä, jos konsepti on toimiva. Kyselytutkimukseni tulokset puhuivat sen puolesta, että tarvetta ainakin olisi.

Tietoperustaa koskevat haasteet siitä, ettei materiaalia löytyisi tarpeeksi ratkaisin siten, että kerroin tietoperustassa myös yleisesti sijoittajista sekä taloustiedosta ja lisäsin naisia koskevan osuuden siihen mukaan. En pystynyt myöskään käsittelemään pelkästään suomalaisia naisia koskevaa tietoa, sillä sitä ei ole tuotettu tarpeeksi.

Haasteena sijoitusilta tehdessä oli valtava määrä materiaa ja asioita, joista olisin halunnut kertoa. Lopulta sain karsittua aiheet mielestäni kaikkein tärkeimpiin perusasioihin ja vielä niistäkin vain ne pääasiat. Myös rajattu 1,5 tunnin aika oli haaste, sillä sen aikana tuli osallistujien myös ehtiä vastaamaan sekä alku- että loppukyselyihin eli itse esitykselle oli vain reilu tunti aikaa. Aikataulu kuitenkin piti erittäin hyvin, kysymyksiä tuli useita kesken esitystä ja silti ylitin arvioidun lopetusajan vain noin viidellä minuutilla.

Kyselylomakkeiden kanssa haastetta toi kysymysten valinta. Käytin Kalmi & Ruuskasen tutkimusta pohjana talouslukutaitoon liittyvissä kysymyksissä ja muut kysymykset mietin sen perusteella mitä haluan selvittää. Tulosten tulokinnassa eniten haastetta toi mielipidekysymysten analysointi SPSS -ohjelmalla.

Itse sijoitusilta oli erittäin opettavainen kokemus, ensimmäistä kertaa pidin infotilaisuutta täysin tuntemattomille ihmisille. Pyysin palautetta loppukyselyssä tutkimuksen ulkopuolisena, vapaaehtoisena kohtana ja saatu palaute oli pelkästään positiivista ja erittäin rohkaisevaa. Monessa palautteessa keuhuttiin selkokieliisyydestä ja yksi mainitsi myös, että kaikki tieto oli uutta! Erittäin motivoivaa ja kannustavaa. Opin myös, että jännityksestä huolimatta löysin varmuuden samalla hetkellä, kun aloitin esitykseni. Opin lisää myös käytännön järjestelyistä, tilaisuudessa oli kahvitarjoilu ja sen järjestäminen sekä opasteiden teko olivat myös tärkeitä iltaan liittyviä yksityiskohtia.

Olin todella innoissani sijoitusillan jälkeen, kun keräsin kyselylomakkeita takaisin ja tiesin vihdoinkin pääseväni tutkimaan, miten iltani onnistui. Tulokset olivat juuri sen suuntaisia mitä toivoin! Halusin naisten tietävän, että sijoittaminen ei ole niin vaikeaa miltä se saattaa kuulostaa, ja se voi olla väylä kelle tahansa alkaa kerryttää varallisuuttaan. Ei tarvitse olla rikas, jotta voi aloittaa, eikä sijoittaminen ole pelkästään rikastumisen tavoittelua vaan jär-

kevää oman talouden hoitamista. Loppukyselyssä naisten itsetunto oli parantunut huomasti siitä mitä se oli ennen sijoitusiltaa. Loppukyselyn viimeisenä tutkimuskysymyksenä kysyin, kokiko vastaaja olevansa valmis aloittamaan sijoittamisen pitämäni illan jälkeen. Jopa 17 vastaajaa 18:sta vastasi kyllä, vain yksi vastasi ehkä.

Olen opinnäytetyöprojektin aikana (ja jo ennenkin sitä) useasti pohtinut sitä, että haluaisin mahdollisesti tehdä tätä myös joko työkseni tai harrastukseksi. Olen jo varannut domain-nimen asiaa koskevaa blogia varten sekä päättänyt että valmistuttuani alan työstä materiaalia sijoitusiltoja varten saamani kokemuksen ja palautteen perusteella. Olen myös miettinyt sijoitusiltoja eri teemoilla heille, jotka haluavat syventää tietouttaan. Sijoitusilta voisi koskea esimerkiksi pelkästään osake- tai rahastosijoittamisesta tai vastuullista sijoittamisesta. Tämä työ ja siihen liittyvä sijoitusilta toi varmuuden siihen, että kysyntää ja tarvetta kyllä on.

Lähteet

Britain thinks 2016. Playing it safe. Women and investing. Luettavissa: http://britain-thinks.com/pdfs/Playing-it-safe_for-website.pdf. Luettu: 11.4.2019.

Danske Bank 8.3.2019. Naisten aktiivisuuden ero miehiin Suomessa Pohjoismaiden pie- nin: ”Sijoittamisessakin mansplainaus kannattaa unohtaa”. Luettavissa: <https://danske-bank.com/fi/uutiset/uutisarkisto/press-releases/2018/08032019>. Luettu: 16.4.2019.

Eläketurvakeskus 2019. Keskimääräiset eläkkeet. Luettavissa: <https://www.etk.fi/elakejar-jestelmat/elaketurva/elakkeensaajien-kokonaistulot/keskimaaraiset-elakkeet/>. Luettu: 20.4.2019.

Euroclear 2019. Tilastot - Mies- ja naispuoliset sijoittajat. Luettavissa: <https://www.euro-clear.com/finland/fi/statistics/male-and-female-investors.html>. Luettu: 11.4.2019.

Finanssiala 2017. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. Luettavissa: http://www.finanssiala.fi/materiaalit/SLM_2017_Tutkimusraportti.pdf. Luettu: 16.4.2019.

Finanssiala 8.4.2019. Miksi talousosaaminen on paras lääke ylivelkaantumista vastaan? Luettavissa: <http://www.finanssiala.fi/uutismajakka/Sivut/talousosaaminen-laake-ylivel-kaantumiseen.aspx>. Luettu: 2.5.2019.

Findikaattori 2019. Inflaatio. Luettavissa: <https://findikaattori.fi/fi/1>. Luettu: 2.5.2019.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki.

Helsingin Sanomat 29.3.2019. Hankenissa opiskellut Pia-Maria Nickström ei ymmärtänyt pankin sijoitusneuvoista mitään ja päätti siksi tehdä jotain aivan muuta. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000006048792.html>. Luettu: 1.5.2019.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2013. Tilastolliset menetelmät. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Kalmi, P. & Ruuskanen, O-P. 2016. Suomalaiset pärjäävät taloudellisessa tietämyksessä ja käyttäytymisessä hyvin suhteessa muihin maihin. Luettavissa: https://www.taloustieteel-linenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/03/kalmi_ruuskanen.pdf. Luettu: 10.2.2019.

Kansaneläkelaitos 2018. Toimeentulotuki tilastojen valossa. Luettavissa: <https://www.kela.fi/documents/10180/0/T+Korpela+-+esitys+060318/4ffc5f31-837e-458e-8459-fd617337f06b?version=1.0>. Luettu: 19.4.2019.

Kauppalehti 2019. Talletuskorot. Luettavissa: <https://www.kauppalehti.fi/porssi/korot/talletuskorot>. Luettu: 2.5.2019.

Kullas, E. & Myllyoja, N. 2011. Mitä jokaisen kotiäidin (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Nordnet 2019. Asiakaspalvelu. Rahastot. Nordnet Superrahasto. Luettavissa: <https://www.nordnet.fi/asiakaspalvelu/alkaa/rahastot/nordnet-superrahasto.html>. Luettu: 3.5.2019.

Nordnet 8.3.2018. Talouden trendit ja ilmiöt. Naiset rynnivät pörssiin ennennäkemättömällä tahdilla. Luettavissa: <https://blogi.nordnet.fi/naiset-rynnivat-porssiin-ennennakematomalla-tahdilla/>. Luettu: 11.4.2019.

Nordnet 8.3.2019. Ajankohtaista pörssissä. Naissijoittajat takovat pörssissä reipasta ylituottoa. Luettavissa: <https://blogi.nordnet.fi/naissijoittajat-takovat-porssissa-reipasta-ylituottoa/>. Luettu 1.5.2019.

Pesonen, M. 2013. Sijoituspokkari. Docendo Oy. Jyväskylä.

Pörssisäätiö. Sijoittajan sielunelämää. Pörssisäätiö. Helsinki.

Pörssisäätiö 2014. Sijoittaminen – opas uteliaille. Luettavissa: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/08/sijoitusopas_2014_fin_final_low1.pdf. Luettu: 2.5.2019.

Pörssisäätiö 2017. Kannattaako sijoittaa? Korkoa korolle -ilmiö. Luettavissa: <http://www.porssisaatio.fi/blog/2017/08/29/kannattaako-sijoittaa-korkoa-korolle-ilmio/>. Luettu: 22.4.2019.

Standard & Poor's 2015. Financial Literacy Around the World. Insights from the Standard & Poor's ratings services global financial literacy survey. Luettavissa: https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf?x53159. Luettu: 10.2.2019.

Suomen pankki 2019. Kotitalouksien varat käyttelytileillä kasvaneet. Luettavissa: <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/tiedotehistoria/2019/kotitalouksien-varat-kayttelytileilla-kasvaneet/>. Luettu: 11.4.2019.

Tilastokeskus 2017. Perheet perhetyypin ja alle 18-vuotiaiden kotona asuvien lasten määrän mukaan. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/perh/2017/02/perh_2017_02_2018-12-05_tau_010_fi.html. Luettu: 19.4.2019.

Tilastokeskus 2018. Talous- ja toimeentulo. Luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/tasaarvo/talous-ja-toimeentulo/index.html>. Luettu: 19.4.2018.

Tilastokeskus 2019a. Kansainvälinen naistenpäivä. Luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/tasaarvo/talous-ja-toimeentulo/index.html>. Luettu: 19.4.2019.

Tilastokeskus 2019b. Sukupuolten tasa-arvo. Luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/tasaarvo/index.html>. Luettu: 19.4.2019.

VertaaEnsin.fi 10.4.2019. Miten suomalaiset säästävät – 29 % ei säästä mitenkään. Luettavissa: <https://www.vertaaensin.fi/blog/saastaminen-suomessa>. Luettu: 1.5.2019.

Liitteet

Liite 1. Alkukysely

Liite 2. Loppukysely

Liite 3. Kalmi, P. & Ruuskanen, O-P. Kysymykset taloudellisesta tietämyksestä.

Liite 4. Kalmi, P. & Ruuskanen, O-P. Taulukko 1.

Liite 1. Alkukysely

Jokanaisen euro – sijoitusilta naisille 20.3.2019

ALKUKYSELY

1. Ikäsi

Alle 25v 25-35v 35-45v 45-55v yli 55v

2. Vuositulosi

Alle 15 000€ 15 000 -30 000€ 30 000 - 45 000€ 45 000 - 60 000€ yli 60 000€

3. Olisiko sinulla mielestäsi varaa sijoittaa?

Kyllä Ehkä Ei

4. Paljonko luulet, että voisit sijoittaa kuukausittain?

En yhtään 0-50€ 50-100€ 100- 200€ Yli 200€

5. Miksi et ole aloittanut sijoittamista?

- Minulla ei ole ollut varaa sijoittaa
- Sijoittaminen ei ole kiinnostanut minua
- Sijoittaminen ei ole tuntunut ajankohtaiselta
- Minulla ei ole ollut tarpeeksi tietoa sijoittamisesta
- Minusta sijoittaminen ei ole hyödyllistä
- Muu syy _____

6. Oletko saanut mielestäsi selkokielistä tietoa sijoittamisesta?

- Olen, pankilta
- Olen, itse tietoa etsimällä esim. internetistä
- Olen saanut tietoa muualta, mistä _____
- En ole saanut tietoa

7. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?

En luota siihen yhtään 1 2 3 4 5 Luotan siihen täysin

8. Mielenpitoesi sijoittamisesta?

Epäkiinnostavaa 1 2 3 4 5 Kiinnostavaa

Vaikeaa 1 2 3 4 5 Helppoa

Yhdentekevää 1 2 3 4 5 Tärkeää

Ei sovi kaikille 1 2 3 4 5 Sopii kelle tahansa

Muuta, mitä? _____

9. Ajatellaan, että sinulla on 1000€ kotonasi säästöinä. Inflaatio on 2 prosenttia vuodessa. Pystytkö vuoden päästä ostamaan tällä rahalla enemmän, vähemmän vai saman verran kuin tänään?

Enemmän Vähemmän Saman verran

10a. Oletetaan, että laitat 100€ säästötilille, jonka korko on vuodessa 2 %. Kuinka paljon tilillä on rahaa vuoden kuluttua, kun korko on maksettu tilille? inflaatiota tai veroja ei oteta huomioon.

Vähemmän kuin 102€ 102€ Enemmän kuin 102€ En osaa sanoa

10b. Ja kuinka paljon se sama 100€ olisi viiden vuoden päästä, kun korko on 2 % vuodessa? inflaatiota tai veroja ei oteta huomioon.

Vähemmän kuin 110€ 110€ Enemmän kuin 110€ En osaa sanoa

11. Onko turvallisempaa sijoittaa rahasi yhteen vai useaan eri kohteeseen?

Yhteen Useampaan En osaa sanoa

Liite 2. Loppukysely

Jokanaisen euro – sijoitusilta naisille 20.3.2019

LOPPUKYSELY

3. Olisiko sinulla nyt mielestäsi varaa sijoittaa?

Kyllä Ehkä Ei

4. Paljonko luulet, että voisit sijoittaa kuukausittain?

En yhtään 0-50€ 50-100€ 100- 200€ Yli 200€

7. Luottamuksesi siihen, että juuri sinä osaisit sijoittaa?

En luota siihen yhtään 1 2 3 4 5 Luotan siihen täysin

8. Mielipiteesi sijoittamisesta?

Epäkiinnostavaa 1 2 3 4 5 Kiinnostavaa

Vaikeaa 1 2 3 4 5 Helppoa

Yhdentekevää 1 2 3 4 5 Tärkeää

Ei sovi kaikille 1 2 3 4 5 Sopii kelle tahansa

Muuta, mitä? _____

9. Ajatellaan, että sinulla on 1000€ kotonasi säästöinä. Inflaatio on 2 prosenttia vuodessa. Pystytkö vuoden päästä ostamaan tällä rahalla enemmän, vähemmän vai saman verran kuin tänään?

Enemmän Vähemmän Saman verran

10a. Oletetaan, että laitat 100€ säästötillille, jonka korko on vuodessa 2 %. Kuinka paljon tilillä on rahaa vuoden kuluttua, kun korko on maksettu tilille? inflaatiota tai veroja ei oteta huomioon.

Vähemmän kuin 102€ 102€ Enemmän kuin 102€ En osaa sanoa

10b. Ja kuinka paljon se sama 100€ olisi viiden vuoden päästä, kun korko on 2 % vuodessa? inflaatiota tai veroja ei oteta huomioon.

Vähemmän kuin 110€ 110€ Enemmän kuin 110€ En osaa sanoa

11. Onko turvallisempaa sijoittaa rahasi yhteen vai useaan eri kohteeseen?

Yhteen Useampaan En osaa sanoa

12. Olisitko valmis aloittamaan sijoittamisen tämän illan jälkeen?

Kyllä Ehkä En

Jokanaisen euro – sijoitusilta naisille 20.3.2019

LOPPUKYSELY

KIITOS!

Halutessasi voit vielä jättää palautetta sijoitusillasta, arvostaisin suuresti!

Oliko tietoa tarpeeksi? Oliko tieto riittävän selkokielistä? Jäitkö kaipaamaan jotain lisää?

Oikeat vastaukset suluissa. Vastausvaihtoehdot sisälsivät kohdan ”en tiedä / en osaa sanoa”

Taloudellinen tietämys

- K35 *Kuvittele, että viisi veljestä saisi lahjaksi 1000 euroa rahaa. Kuinka paljon jokainen veljistä saisi rahaa, jos rahat jaettaisiin tasan veljesten kesken?* (200 euroa)
- K36 *Ajatellaan, että laitat tilillesi 1.000 euroa. Tilin vuotuinen korko on 1 prosentti eikä sen tuotosta tarvitse maksaa veroa. Inflaatio on 2 prosenttia vuodessa. Pystytkö vuoden päästä ostamaan tällä rahalla enemmän, vähemmän vai saman verran kuin tänään?* (vähemmän kuin tänään)
- K37 *Ajatellaan, että lainaat ystävällesi 25 euroa eräänä iltana ja hän maksaa takaisin lainaamasi 25 euroa seuraavana päivänä. Kuinka monta prosenttia korkoa hän on maksanut lainalleen?* (nolla prosenttia)
- K38 *Oletetaan, että laitat 100 euroa säästötilille, jonka korko on vuodessa 2 %. Vuoden aikana et laita tilille lisää rahaa, etkä nosta tililtä rahaa. Kuinka paljon tilillä on rahaa vuoden lopussa, kun korko on maksettu tilille? Oleta, että talletusten tuotosta ei peritä veroa.* (102 euroa)
- K39 *Ja kuinka paljon rahaa olisi tilillä viiden vuoden päästä, kun korko on 2 % vuodessa ja talletusten tuotosta ei peritä veroa?* (enemmän kuin 110 euroa)
- K40a *Sijoituksessa, jossa on korkea tuotto, on yleensä myös korkea riski.* (tosi)
- K40b *Korkea inflaatio tarkoittaa elinkustannusten nopeaa laskua.* (epätosi)
- K40c *Kun sijoittaa varansa useampaan kohteeseen, niin riski sijoituksen arvon alennuksesta yleensä on suurempi, kuin sijoitettaessa vain yhteen kohteeseen.* (epätosi)
- K40d *Sijoitusrahastoilla on varma tuotto, joka riippuu niiden aikaisemmasta tuotosta.* (epätosi)
- K40e *Osakkeiden arvo vaihtelee pitkällä aikavälillä enemmän kuin joukkovelkakirjalainojen.* (tosi)
- K40f *Yleisen korkotason noustessa joukkovelkakirjalainojen arvo nousee.* (epätosi)
-

Liite 4. Kalmi, P. & Ruuskanen, O-P. Taulukko 1.

Taulukko 1. Taloudellinen tietämys (% vastaajista oikein)

Kysymys	Suomi	Viro	Saksa	OECD mediaani	OECD maksimi
Tuhat euroa jaettuna viidellä (k35)	91	93	84	90	93
Inflaatio ja reaalikorko (k36)*	77	86	61	70	86
Koron käsite (0-korko) (k37)	98	84	88	86	95
Koron laskeminen, 2 % vuodessa (k38)	79	64	64	61	76
Korkoa korolle (k39)	47	31	47	31	54
Riskin ja tuoton yhteys (k40_1)	89	72	79	77	86
Inflaation määritelmä (k40_2)*	58	85	87	83	94
Hajauttaminen ja riski (k40_3)*	66	57	60	55	63
Sijoitusrahastojen tuotto ja sen yhteys aikaisempaan tuottoon (k40_4)	58				
Osakkeiden vs. joukkovelkakirjojen arvon vaihtelu (k40_5)	60				
Joukkovelkakirjojen arvo ja korkotason muutos (k40_6)	24				

**Kysymys eroaa OECD-kyselyn vastaavasta kysymyksestä.*

Suluissa olevat numerot viittaavat liitteessä lueteltuihin kysymyksiin.